

§ 1 Justering av protokoll

Protokollen för den 28 och 29 maj samt för den 1 och 2 juni justerades.

§ 2 Anmälan om subsidiaritetsprövning

Tredje vice talmannen anmälde att utdrag ur prot. 2019/20:46 för tisdagen den 16 juni i ärende om subsidiaritetsprövning av EU-förslag hade kommit in från miljö- och jordbruksutskottet.

§ 3 Anmälan om fördröjt svar på interpellation

Följande skrivelse hade kommit in:

Interpellation 2019/20:431

Till riksdagen

Interpellation 2019/20:431 Artskyddsförordningen och klimatomställningen

av Lars Thomsson (C)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 11 september 2020. Statsrådet har inte möjlighet att besvara interpellationen inom anvisad tid på grund av redan inbokade engagemang.

Stockholm den 16 juni 2020

Miljödepartementet

Isabella Lövin (MP)

Enligt uppdrag

Egon Abresparr

Expeditionschef

§ 4 Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

Propositioner

2019/20:184 till socialutskottet

2019/20:188 till miljö- och jordbruksutskottet

§ 5 Ärende för bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:
Näringsutskottets betänkande
2019/20:NU20 Förlängd giltighetstid för undersökningstillstånd

*Svar på
interpellationer*

§ 6 Svar på interpellation 2019/20:414 om polisens agerande kring demonstrationer

Anf. 1 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S):

Fru talman! Thomas Morell har frågat mig vilka åtgärder jag och regeringen avser att vidta för att säkerställa att Polismyndigheten agerar på ett sådant sätt att dess opartiskhet inte kan ifrågasättas. Han har också frågat hur jag och regeringen avser att framgent agera vid eventuella liknande händelser så att det inte uppfattas av befolkningen som att man stöttar brottslig verksamhet.

Polisen ska, liksom andra som fullgör offentliga förvaltningsuppgifter, i sin verksamhet beakta allas likhet inför lagen samt iaktta saklighet och opartiskhet. Detta är helt grundläggande och följer av regeringsformen.

Thomas Morell menar att polisen kan ha brustit i opartiskhet vid demonstrationen i Stockholm den 3 juni. Rent allmänt har jag ett stort förtroende för att polisen är opartisk och dessutom agerar på ett sätt som gör att den inte kan ifrågasättas. Polismyndighetens rutin efter en händelse som den som Thomas Morell reagerat på är att utreda frågan i särskild ordning. Händelsen har också anmälts till Riksdagens ombudsmän. Därför bör jag som statsråd inte uttala mig närmare om händelsen. Jag inväntar dock resultatet av granskningen.

Det är en demokratisk rättighet att demonstrera. Men vi befinner oss just nu i en pandemi där vi måste minska smittspridningen, och därför råder det sedan en tid ett förbud mot allmänna sammankomster och offentliga tillställningar med fler än 50 deltagare. Som jag förstår Thomas Morell menar han att man kan få intrycket att jag stöttat en demonstration med långt fler än 50 deltagare. Han verkar då ha missat att jag tvärtom varit väldigt tydlig med att det tillfälliga förbudet mot att hålla större allmänna sammankomster och offentliga tillställningar gäller och ska följas.

Anf. 2 THOMAS MORELL (SD):

Fru talman! Jag tackar statsrådet Mikael Damberg för svaret.

Det som hände den 3 juni var att det samlades långt fler än 50 personer i Stockholm. Sedan har det varit ytterligare några demonstrationer runt om i landet. Demonstrationsrätten är jätte viktig, och den får man inte tumma på. Men i den situation som vi nu befinner oss i måste man ifrågasätta att

det över huvud taget gavs ett tillstånd när man kunde ana att det skulle samlas så många människor.

Jag kan konstatera att jag inte fick något tydligt svar från ministern på mina frågor.

Jag har haft många kontakter med mina tidigare kollegor inom polisen. De är både kritiska till och ledsna för det som hände. En av dem kommenterade det hela med: Vem ska vi knäböja för härnäst – en fortkörare, en rattfyllerist, en våldtäktsman eller rent av en mördare? Besvikelsen hos denna polisman var påtaglig i sammanhanget. Man kunde ta på besvikelsen.

Det finns en devis inom polisen: skydda, hjälpa och ställa till rätta. Det är oerhört viktigt att polisen är opartisk i allt det som den gör, så att polisens agerande gentemot civila ute i samhället aldrig någonsin kan ifrågasättas. Polisen är riksdagens yttersta verktyg för att upprätthålla lag och ordning. Därför var det en olycklig situation man såg där den 3 juni, då en polisman dessutom anslöt sig till demonstranterna och knöt en näve och sträckte upp den. Det har fått många att reagera. De har fått känslan av att polisen tog ställning. Det får inte polisen göra. Polisen ska vara helt opartisk i alla lägen.

Det fanns trots allt möjlighet att bromsa denna demonstrationsrätt. Det finns enligt både regeringsformen och ordningslagen möjlighet och utrymme att begränsa den när vi har den situation som vi har och människor dör runt om i landet. Vi kan följa utvecklingen uppe i Norrbotten just nu, där så många vårdas inom sjukvården att man har svårt att hinna med och klara av dessa svårt sjuka patienterna.

När man tittar på bilderna från demonstrationerna på Sergels torg och runt om i Stockholm ser man att människor stod mycket nära varandra. Polisen kramade dessutom demonstranterna, vilket blir väldigt konstigt. Polisen följer då inte Folkhälsomyndighetens rekommendationer. Det kan i och för sig vara svårt att följa dem vid tjänsteutövandet. Om man griper någon måste man ta i denna person. Men man ska inte frivilligt gå och krama om demonstranter. Då blir det väldigt konstigt. Det blir fel signaler från polisen att man inte bryr sig om de rekommendationer som faktiskt har gått ut för att minska smittspridningen i samhället, vilket är oerhört viktigt framför allt för att visa respekt för dem som jobbar inom sjukvården – ambulanspersonal och de som jobbar inom intensivvården – där människor bokstavligen dör i händerna på vårdpersonalen. Då måste samhället visa styrka och också agera så att smittspridningen minskar. Här har polisen en oerhört viktig roll. Denna bild är stukad i dag.

Anf. 3 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S):

Fru talman! Polismyndigheten har kommenterat det inträffade. Man skrev: Polismyndighetens värderingar stöder generellt mänskliga rättigheter och allas lika värde. Samtidigt ska poliser också uppträda opartiskt vid allmänna sammankomster.

Nu sker det en utvärdering av händelsen som jag kommenterade i mitt interpellationssvar.

Detta är en svår interpellationsdebatt, eftersom jag som statsråd inte ska ha synpunkter på hur myndigheten tillämpar till exempel tillståndet att genomföra demonstrationer. Det är ett myndighetsbeslut som myndigheten fattar, och det vore ytterst olämpligt om regeringen kommenterade det

eller hade åsikter om myndigheten gör rätt eller fel vid enskild tillämpning av lag. Dessutom vill interpellanten att jag egentligen ska delta i en diskussion om en enskild polis agerande vid en demonstration, vilket inte heller är särskilt lämpligt för mig som statsråd att göra. Det finns mekanismer som jag känner mig mycket trygg med – att man också utvärderar om allt har gått rätt till och att det kan rättas till i efterhand om det har gått fel till. Jag tycker att det är en bra ordning.

Börjar man politisera detta och jag lockas in i en diskussion om att jag som statsråd ska ha synpunkter på enskilda polisers agerande flyttas gränsen för när politiken ska lägga sig i enskilda ärenden. Denna gång var det en demonstration. Nästa gång kan det vara ett ingripande. En tredje gång kan det vara ett passärende eller någonting annat. Det tycker jag är en farlig tendens som vi har sett i många andra europeiska länder, där politiken ger sig in på tillämpningen av lag på ett sätt som jag tycker är olämpligt.

Därför tror jag att man måste vara restriktiv med vilken typ av diskussion som man uppmuntrar till och vad man inte bara som statsråd säger utan också hur man som riksdagsledamot, eller hur riksdagen, väljer att agera i enskilda ärenden. Jag tror att det är viktigt att hålla sig till principer och lagstiftning när man talar om dessa frågor.

Generellt sett kan jag säga att den svenska polismyndigheten hanterar enormt många demonstrationer och offentliga tillställningar under ett år. En del går väldigt fredligt till, och alla följer regler och lagar. Ibland bryts det mot lagar.

Vid detta tillfälle valde kommanderingschefen att upplösa tillställningen därför att man bröt mot reglerna om maximalt 50 deltagare. Rent generellt har jag förtroende för svensk polis och att det finns mekanismer som kan hantera även problem.

Detta blir lätt en förtroendefråga. Utvecklas svensk polis åt rätt eller fel håll i dag? Ökar eller minskar förtroendet för svensk polis? Faktum är att förtroendet för svensk polis nästan aldrig har varit så stort som det är just nu. Vi har sett en kraftig ökning de senaste åren. På något sätt gör alltså Polismyndigheten rätt just nu, och de enskilda poliserna agerar på ett sätt som också väcker allmänhetens förtroende rent generellt.

Som statsråd med ansvar för Polismyndigheten vill jag i en sådan här diskussion ändå framhålla att förtroendet för svensk polis ökar. Jag tror att det har att göra med att man är väldigt medveten om sin roll i samhället – och att man också har system för att följa upp om något någon gång går fel.

Anf. 4 THOMAS MORELL (SD):

Fru talman! Tack för svaret, statsrådet Mikael Damberg!

Det är inte fråga om att vare sig riksdag eller regering ska gå in och styra polisens agerande i enskilda fall. Det är inte vad det handlar om. Det handlar om att polisen som myndighet – och då har vi de enskilda tjänstemännen där ute – ska agera på ett sådant sätt att det aldrig går att ifrågasätta den opartiska delen i deras tjänsteutövning.

Jag har själv burit uniform i tolv år, och det var oerhört viktigt att det inte någonsin kunde ifrågasättas att man agerade utifrån de lagar som styr verksamheten. När jag var aktiv i Motormännens Riksförbund och jobbade mycket med trafiksäkerhetsfrågor var till och med detta uppe för bedömning hos länspolismästaren – huruvida mitt engagemang i Motormännens

Riksförbundet var förenligt med min tjänst på trafikpolisen. Så känslig är den frågan.

När det gäller det som hände i Stockholm den 3 juni pratar vi inte om den enskilda polismannen, utan vi pratar om myndigheten. Varje enskild tjänsteman är en representant för myndigheten, och det får aldrig ifrågasättas hur man agerar. Man måste ingripa tydligt och resolut mot det som strider mot lagstiftningen, och i det här fallet var det ett brott mot lagstiftningen när fler än 50 personer samlades. Det finns även möjlighet för regeringen att agera och begränsa mötesfriheten i en sådan här situation. Det står till och med i regeringsformen, och det står i ordningsstadgan att detta kan begränsas.

Det handlar inte om att begränsa människors möjlighet att demonstrera, för det begränsar inte den enskilda individens yttrandefrihet. Det får aldrig komma på tal att vi gör ingripanden i den. Men när vi har den situation vi har med smittspridning i samhället, där människor faktiskt dör, måste vi ju fundera lite grann på hur vi ska bära oss åt för att bromsa smittspridningen. Att demonstrationer inte är det bästa sättet kan vi vara överens om. Det finns i dag mängder av varianter för att föra fram en åsikt – man kan starta någon form av digital demonstration eller vad som helst. Det finns i dag alla möjligheter att föra fram sitt budskap utan att man för den sakens skull utsätter andra människor för fara och bidrar till att sprida smitta i samhället.

I regeringsformens 1 kap. 9 § står det så här: ”Domstolar samt förvaltningsmyndigheter och andra som fullgör offentliga förvaltningsuppgifter ska i sin verksamhet beakta allas likhet inför lagen samt iaktta saklighet och opartiskhet.” Det är en ruggigt viktig text, och det får aldrig ifrågasättas. Polisen ska agera på ett sådant sätt att man har förtroende för de åtgärder som vidtas. Eftersom polisen har ett våldskapital som kan användas gentemot människor får det aldrig ifrågasättas hur polisen agerar där ute.

Det får heller inte ifrågasättas huruvida polisen tar ställning för det ena eller det andra, utan polisen ska vara lagstiftarens yttersta redskap för att upprätthålla lag och ordning. När det gäller fallet den 3 juni fanns det brister i detta sätt att agera, och det börjar egentligen med tillståndsgivandet för den demonstrationen. Där fanns det en möjlighet att bromsa. Det fanns en möjlighet att utnyttja lagstiftningen för att förhindra detta.

Anf. 5 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S):

Fru talman! Först vill jag bara konstatera att regeringen har agerat och begränsat demonstrationsfriheten i Sverige under pandemin: Vi har satt en gräns så att max 50 personer får delta vid demonstrationer och allmänna sammankomster i Sverige. Det har haft effekt. Det har även fått normerande effekt på annan typ av verksamhet, så jag tror att det har varit en av de viktigare åtgärderna vi har vidtagit i den här pandemin. Det har alltså haft som syfte att minska smittspridningen, och det finns möjlighet för oss att agera.

Det blir dock knepigt, för interpellanten påstår att fel har begåtts vid tillståndsgivningen – att det fanns andra sätt att agera vid tillståndsgivningen för den här demonstrationen. Det är exakt den diskussionen jag inte tycker lämpar sig riktigt. Den lämpar sig inte för mig som statsråd, och det är också lite på gränsen huruvida riksdagen ska in och ha bestämda synpunkter på hur myndigheter tillämpar lag. Då får det nämligen iväg, och

Prot. 2019/20:142

22 juni

Svar på
interpellationer

då får vi ett helt annat system än det där vi fattar beslut om lagar som blir gällande för myndigheterna – till exempel gränsen på 50 personer, som vi fattade beslut om. Det handlar om huruvida vi genom våra politiska debatter ska söka påverka myndigheten eller inte, och jag vill helst inte göra det. Jag försöker därför hålla mig ifrån det.

Det är därför den här debatten blir lite svår, för jag tycker att grundlagen är ganska viktig på den här punkten. Det är grundlagsfäst att människor får demonstrera, och nu har vi inskränkt demonstrationsfriheten till max 50 personer under pandemin. Det får man göra enligt grundlagen, men en annan viktig princip som slås fast i grundlagen är den om förvaltningens självständighet. Enligt den får ingen myndighet – inte heller riksdag eller en kommuns beslutande organ – bestämma hur en förvaltningsmyndighet i ett särskilt fall ska besluta i ett ärende som rör myndighetsutövning mot en enskild eller en kommun eller i ett ärende som rör tillämpning av lag. Det är där jag tycker att vi ska vara försöka vara försiktiga i både riksdag och regering.

Rent generellt sett har jag stort förtroende för Polismyndigheten. Förtroendet för den har ökat på senare år, och jag ser gärna att det fortsätter att öka nu när vi bygger ut Polismyndigheten med fler medarbetare runt om i hela Sverige. Det tror jag är viktigt. Hanteringen av allmänna sammankomster under pandemin har fram till de senaste demonstrationerna gått väldigt bra, och polisen har knappt behövt ingripa. Vi har i många andra länder sett problem med att polisen vid olika tillfällen har behövt gå in ganska hårt för att människor inte har följt de anvisningar, rekommendationer och riktlinjer som finns i samhället, och det har man inte behövt göra i Sverige.

Nu har vi haft några demonstrationer där Polismyndigheten har sett att överträdelser har skett, och då har man också upplöst demonstrationerna. Polismyndigheten har varit tydlig med att man från och med nu kommer att ha en mer restriktiv syn även på tillståndsgivningen. Jag ska inte recensera det, utan jag konstaterar att Polismyndigheten har möjlighet att vara det enligt gällande regelverk.

Anf. 6 THOMAS MORELL (SD):

Fru talman! Tack för svaret, statsrådet Mikael Damberg!

Ordningslagen är tydlig i det avseendet. Det handlar inte om att vi ska gå in och styra och ställa eller ändra lagstiftningen – det står redan att man kan förbjuda sammankomster för att motverka epidemin. Det är ju det som är så oerhört viktigt just nu, alltså att vi motverkar smittspridningen i samhället så att vi kommer till en ände med det problem vi har.

På Folkhälsomyndighetens hemsida står det att var och en i Sverige – det omfattar alltså varje individ – har ett ansvar för att förhindra spridning. Längre ned står det att alla verksamheter i Sverige är skyldiga att utifrån Folkhälsomyndighetens rekommendationer vidta åtgärder för att minska risken för smittspridning. Här har polisen en oerhört viktig roll, och jag vill påstå att förtroendet för polisen fick sig en stukning på grund av en enskild tjänstemans agerande.

Just detta att någon står och kramar demonstranter och knäböjer inför dem visar inte på den styrka hos myndigheten man faktiskt kan förvänta sig. Det strider också emot Folkhälsomyndighetens rekommendationer gällande hur var och en av oss ska agera för att förhindra smittspridning så

att vi får bukt med smittan. Därför är det oerhört viktigt att polisen agerar på ett förtroendeingivande sätt.

Nu sker en utredning av den enskilda individen, och den ska vi inte blanda oss i. Där har i stället disciplinenheten ett arbete framför sig, och vi får se vad det landar i. Men för Polismyndigheten är det oerhört viktigt att man hela tiden agerar på ett sätt så att man inte blir ifrågasatt utifrån den myndighetsutövning man idkar. Följer polisen inte Folkhälsomyndighetens rekommendationer blir det två budskap, och det är väldigt olyckligt i den situation vi befinner oss i.

Anf. 7 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S):

Fru talman! Rent generellt tycker jag att Polismyndigheten har skött pandemin på ett utmärkt sätt. Man har haft en svår uppgift i ett läge där man ska både minska smittspridning och se till att grundlagsfästa rättigheter kan utövas.

Fram till nyligen förekom det vid ett fåtal tillfällen demonstrationer i Sverige. Arrangörerna skötte sig utmärkt. Det rådde stor distansering, och det fanns inget behov av ingripande från Polismyndigheten. Vid ett par av de större demonstrationer som urartade fanns det dock grupper som tog tillfället i akt att skapa bråk och upploppsstämning och ägna sig åt allmän skadegörelse när människor samlades på detta sätt för att demonstrera mot rasism och mot polisens övervåld i USA. Detta håller på att lagföras – polisen har gripit några personer, och framför allt har man studerat väldigt mycket videomaterial för att kunna ställa dessa våldsverkare till svars. Jag tycker att det är bra.

Avslutningsvis ska vi också komma ihåg att antirasism inte bara är en åsikt när det kommer till polisens uppdrag, utan antidiskriminering och allas likhet inför lagen är en del av polisens formella uppdrag. Det kommer av grundlagen, och jag tycker att det är viktigt att detta påpekas i en debatt som denna.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 7 Svar på interpellation 2019/20:417 om behovet av deltidbrandmän

Anf. 8 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S):

Fru talman! Alexandra Anstrell har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att säkerställa att det finns tillräckligt med brandmän inför sommaren och om det finns planer på att ge MSB i uppdrag att stödja kommunerna i personalrekrytering av deltidbrandmän. Vidare har hon frågat om jag vidtar några andra åtgärder när det gäller att underlätta för deltidbrandmän.

Det är av stor betydelse att Sverige har god förmåga att genomföra effektiva räddningsinsatser vid omfattande bränder och andra olyckor. Kommunernas räddningstjänster genomförde tillsammans med andra berörda aktörer goda insatser under krävande förhållanden för att släcka skogsbränderna sommaren 2018. Samtidigt visade hanteringen av bränderna att

det finns områden att utveckla för en effektivare räddningstjänstförmåga i framtiden.

Kommunerna har vidtagit flera åtgärder efter skogsbränderna 2018 för att förstärka sin förmåga att effektivt hantera omfattande räddningsinsatser. Exempelvis har många räddningstjänster genom samverkan ökat förmågan att snabbt kraftsamla räddningsresurser vid omfattande bränder och andra olyckor. Samtidigt är det viktigt att det finns räddningsresurser som snabbt kan vara på plats och påbörja en insats. Detta är avgörande för effektiva räddningsinsatser. Det är därför av stor vikt att kommunerna ges goda förutsättningar att personalförsörja sin räddningstjänstverksamhet.

Det har lämnats flera viktiga förslag från 2017 års räddningstjänstutredning och 2018 års skogsbrandsutredning för att kommunernas räddningstjänster i samverkan ska kunna genomföra snabba och effektiva räddningsinsatser. Ett antal av förslagen berör kommunernas förutsättningar att personalförsörja räddningstjänstverksamheten.

Med förslagen från utredningarna som grund har regeringen i juni i år lagt fram propositionen *En effektivare kommunal räddningstjänst* för att stärka samhällets samlade förmåga till räddningsinsatser vid bränder och andra olyckor. Bland annat föreslås i propositionen att samtliga kommuner ska ha en ständig funktion för övergripande ledning av räddningstjänstverksamheten, att MSB – i stället för länsstyrelserna – ska utöva tillsyn över kommunernas förebyggande verksamhet och räddningstjänstverksamhet samt att MSB i vissa fall ska kunna prioritera och fördela tillgängliga förstärkningsresurser.

De övriga förslag från utredningarna som inte kräver lagändringar, exempelvis att MSB ska stödja kommunernas försörjning av deltidsbrandmän, bereds för närvarande i Regeringskansliet.

För att vidmakthålla och stärka statens stödjande förmåga vid omfattande räddningsinsatser har MSB tillförts 65 miljoner kronor 2019 och 15 miljoner kronor årligen från 2020. MSB har därför kunnat förbättra sina möjligheter att bistå kommunernas räddningstjänster med förstärkningsresurser när kommunernas egna resurser inte räcker till, till exempel med material för skogsbrandsläckning samt helikoptrar och skopande plan för brandsläckning.

MSB har vidare tillförts 34 miljoner kronor 2018 och ytterligare 36 miljoner kronor 2019 för sin utbildningsverksamhet för att kunna möta räddningstjänstens behov av kompetens. MSB har därigenom ökat antalet utbildningsplatser för deltidsbrandmän från ca 550 platser 2017 till 770 platser under 2019 och 2020. MSB har även tillsammans med SKR förstärkt sitt stöd till kommunerna i deras arbete med att personalförsörja räddningstjänstorganisationen med deltidsbrandmän, bland annat genom nationella rekryteringskampanjer.

Regeringen har således vidtagit en rad åtgärder för att både på kort och på lång sikt förbättra samhällets förmåga att hantera omfattande bränder och andra olyckor. Regeringen kommer även i fortsättningen att noga följa utvecklingen av samhällets samlade räddningstjänstförmåga och kommer vid behov att vidta nödvändiga åtgärder. Samtidigt är det av stor vikt att kommunerna själva vidtar de åtgärder som kan behövas för att säkerställa en effektiv räddningstjänstverksamhet i hela landet.

Anf. 9 ALEXANDRA ANSTRELL (M):

Fru talman! Jag tackar minister Damberg för svaret.

På SMHI:s karta för skogsbrandrisk ser det väldigt orangefärgat och rött och väldigt hett ut de kommande dagarna. Det är alltså stor, mycket stor eller extremt stor skogsbrandrisk.

Den andra kartan, skogsbrandriskkartan HBV, som visar vatteninnehållet i de markskikt som har störst betydelse för skogsbrandfaran, påvisar att graden av uttorkning i marken är mycket stor. Det är där man ser vegetationens vattentillgång och vatteninnehåll, och den har alltså stor betydelse för antändningsrisken i skog och mark.

Vi har redan sett ett antal olika bränder – förra helgen i Ockelbo och häromveckan mellan min hemkommun Haninge och grannkommunen Huddinge. Det här med att vi ska ha tillräckligt många människor inom räddningstjänsten känns riktigt angeläget, och det är viktigt just nu. Det brinner liksom i knutarna, om man ska försöka vara skämtsam.

Vi behöver en bra beredskap. Vi såg det under den stora branden i Västmanland 2014, under alla bränder 2018 och i samband med stormen Alfrida 2019. Det är flera kriser som verkligen har visat på vikten av en fungerande beredskap i samhället. Också nu under pågående pandemi, fru talman, kan vi se att beredskap är väldigt viktigt.

Precis som ministern nämnde i sitt svar har det gjorts ett antal välbehövliga förbättringar i kommunerna, och det är ju bra. Jag är ändå orolig, även om många kommunala räddningstjänster har ökat sina samarbeten och trots det regeringen föreslår i den nya proposition som kom den 16 juni. Det börjar ju inte gälla förrän nästa år, och det handlar till slut om människor här och nu.

Det handlar om människor som ska ut och släcka dessa bränder eller rädda dem som håller på att drunkna. Det är de som ska utföra jobbet, och det är de som i många fall riskerar sina egna liv. Det är de som måste finnas tillgängliga, och de måste finnas tillgängliga redan nu – inte efter nästa år. De måste finnas här i sommar och under hösten.

Totalt finns närmare 16 000 brandmän i Sverige, och av dem är nästan 11 000 deltidsbrandmän. Runt om i landet finns det redan stora vakanser.

Nu finns en oro för att deltidsbrandmän som förlorar sitt huvudsakliga jobb ska lämna räddningstjänsten på grund av att reglerna i a-kassan gör att personer som blir arbetslösa kan gå miste om sin ersättning just för att de har detta beredskapsuppdrag. Då kanske de hoppar av sitt uppdrag inom deltidsbrandmannakåren, och så kan vi ju faktiskt inte ha det. Vi behöver dem här och nu.

SKR och facken Brandmännens Riksförbund, Kommunal och Vision har lämnat en skrivelse till regeringen och krävt ändrade a-kassaregler för att dessa personer ska undantas så att de ska kunna fortsätta att vara deltidsbrandmän. Är detta någonting som minister Damberg skulle kunna nämna något om? Hur ser hela regeringen på det?

Rent teoretiskt skulle man redan nu kunna komma till beslut för att vara lite proaktiv inför sommaren, som vi redan står i. För att lösa problematiken året ut kunde deltidsbrandmän vara undantagna a-kassareglerna.

Anf. 10 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S):

Fru talman! Tack, Alexandra Anstrell, för en viktig interpellation!

Nu står skogsbrandssäsongen inför oss. Vi har sett väldigt varma dagar, och vi har sett lite för lite nederbörd. Vi ser kraftiga risker för skogsbränder i stora delar av Sverige, så detta är en viktig fråga.

Vi har nämnt att staten kan göra insatser på marginalen för att förstärka detta, som med de minst tio helikoptrar som började att flyga förra året och som hade stor betydelse och snabbt var på plats. De gör att skogsbränderna inte blir så stora. Dessa helikoptrar finns kvar i år. Nu har vi också två skopande plan som MSB kan avropa inom ramen för EU-samarbetet. Vi betalar faktiskt bara 10 procent för att bli en hubb i norra Europa för denna typ av flygresurser för Europa, vilket jag tycker är väldigt klokt och en smart resursanvändning.

Vi har också förstärkt med Rakelresurser, för det var problem med kommunikationsutrustningen vid stora bränder. Vi har förstärkt vår ledningsförmåga; många kommuner har gått ihop. Vi har även förstärkt med depåer på fler platser i Sverige, så att det ska finnas slang. Detta har vi gjort för att det ska kunna finnas en överväxel att sätta in när det blir stora bränder.

Men det basala jobbet görs ju av kommunernas räddningstjänster; det är de som gör det stora jobbet vid alla bränder. Vi talar lite för lite om dem, vill jag säga. Det är därför den nya lagstiftning vi har föreslagit tar tag i en del systemfrågor som jag tror att den kommunala räddningstjänsten verkligen har efterfrågat svar på inför framtiden.

Jag vill verkligen understryka det som Anstrell säger, att deltidsbrandmännen är ryggraden i svensk räddningstjänst i stora delar av Sverige. Utanför de större städerna är det ju deltidsbrandmän som bär upp räddningstjänsten runt om i Sverige.

Vi har frågat Myndigheten för samhällsskydd och beredskap hur beredskapen ser ut när det gäller personalförsörjning inför sommaren. Deras bedömning just nu är att personalförsörjningen är god. Det är klart att vi skulle kunna få en situation där vi på grund av pandemin får kraftigt ökade sjukskrivningar som skulle kunna vara ansträngande. Men kommunerna anger att de har planer och processer för att hantera detta, så det besked vi just nu får från MSB är att det ändå finns en beredskap inför sommaren.

Det vi gör från statens sida är, som det står i svaret, att vi bereder om vi ska ändra instruktionen till MSB. Det är mer för att göra det som MSB gör i dag mer långsiktigt. I dag gör man informationskampanjer ihop med kommunerna för att rekrytera till deltidsbrandkåren, och vi har ökat antalet utbildningsplatser för deltidsbrandmän. Det kanske fortfarande inte riktigt når upp till de nivåer som är optimala, vill jag säga. Men vi har förstärkt rekryteringen och gör det på fler platser runt om i Sverige för att vi ska kunna försörja deltidsbrandkårerna i Sverige.

En sak som inte är en politisk fråga är det nya kollektivavtal som har beslutats av SKR ihop med parterna. Där hanteras just en del av deltidsbrandmännens utmaningar, som när man har en arbetsgivare och ändå ska ha rätt att gå ifrån och hur det här ska fungera runt om i Sverige. Vi har ju sett en samhällsutveckling med färre stora industrier, som tidigare var den stora basen för att försörja deltidsbrandmännen.

Nu ska jag inte gå in i detalj i det nya kollektivavtalet, men tanken med det var att både ha en krisberedskap och att också öppna upp för att kommunal verksamhet i större utsträckning ska gå att kombinera med uppgiften som deltidbrandman. Jag tror att det är en väldigt klok väg att gå för att långsiktigt förstärka räddningstjänsten i Sverige med deltidbrandmän att människor kan kombinera en anställning i kommunal verksamhet med verksamhet som deltidbrandmän.

Detta är någonting av det vi har gjort. Men det här är en fråga som vi följer väldigt noga, för det finns också risker med den pandemi som pågår. Det får jag återkomma till i nästa inlägg.

Anf. 11 ALEXANDRA ANSTRELL (M):

Fru talman! Tack, minister Damberg, för svaret!

Ja, svensk räddningstjänst är ju i huvudsak uppbyggd på deltidbrandkårer och speciellt i glesbygden, precis som ministern var inne på. Vi verkar vara överens om att det är en väldigt viktig funktion i samhället, och det tror jag att alla är överens om. Sedan är problemet hur vi ska lösa behovet av flera deltidbrandmän. Ministern sa att personalförsörjningen är god, men jag upplever ändå att det är väldigt många som har stora vakanser.

I höstas sa Brandmännens Riksförbund att det saknades personal på över 70 procent av landets brandstationer, vilket är en ganska hög siffra, och jag får fortfarande rapporter om att det är stora vakanser.

Uppdraget för dessa människor som faktiskt är ute alla dagar, kvällar och nätter är ju att släcka bränder, men det kan också vara insatser vid trafikolyckor – första hjälpen-insatser. Och i sommar, när väldigt många svenskar är hemma, tror jag dessvärre att vi kanske kommer att behöva deltidbrandmännen ännu mer också till sådana saker.

SKR rapporterar att de ser exempel på räddningstjänster som kan förlora upp till en tredjedel av sin personalstyrka och att bemanningsläget riskerar att bli akut redan i sommar och även under hösten. Jag tycker att det är skrämmande. Vi vet hur stora skador en stor brand kan orsaka, och vi vet också hur viktigt det är att tidigt kunna vara på plats vid en del olyckor. Jag säger bara drunkning eller hjärtstopp – det handlar om minuter.

Fru talman! Det är redan i dag svårt att rekrytera brandmän. Minister Damberg hänvisar till en nationell rekryteringskampanj vid MSB, och den var jättebra. Men jag tror faktiskt inte att det räcker. När det redan är svårt att rekrytera i dag måste man verkligen undvika att bli av med dem som man redan har. Det får liksom inte läcka som ett såll.

Sedan behövs det fler insatser för att det ska bli enklare att rekrytera. Det finns en massa olika saker att titta på, som organisationskulturer inom de olika räddningstjänsterna och jämställdheten, som vi redan vet är dålig. Men vad gör kommunerna åt detta, och hur säkerställer regeringen att det verkligen går åt rätt håll? De små insatser som är gjorda har dessvärre inte gett så stort utslag.

En annan viktig fråga är om det finns sjyst material till alla, även de som arbetar deltid, och hur man säkerställer att de har rätt material.

Sedan tänker jag på det här med krav för anställning. Det verkar ju finnas nästan lika många olika krav vid nyanställning som antalet räddningstjänster. Även om det finns en nationell utbildning via MSB betyder det inte att kraven för samma uppdrag är lika runt om i landet. Det innebär att det blir en enormt trögriklig arbetsmarknad för brandmän.

Är detta någonting som man skulle kunna titta på nationellt, till exempel, för att underlätta för landets 290 kommuner tillsammans med SKR? C-körkort specifikt för räddningstjänst kanske också skulle kunna vara något. Jag undrar om ministern skulle kunna säga lite mer om konkreta förslag på hur man skulle kunna underlätta för Sveriges kommuner att rekrytera fler deltidsbrandmän.

Anf. 12 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S):

Fru talman! Jag tror att det är otroligt viktigt att vi fortsätter att jobba nära kommunerna, för det är ju kommunerna som är ansvariga för den här verksamheten och som vet vilka utmaningar som finns lokalt. Det kan vara olika utmaningar i olika delar av landet, till exempel hur arbetsvillkoren fungerar ihop med den industri man har i kommunen, hur man lägger scheman och hur man lägger upp arbetet.

Med propositionen tar vi från statens sida ett nationellt mer samlat grepp om den här verksamheten. Vi flyttar också, enligt vårt förslag, tillsynen till MSB. Även om länsstyrelserna är behjälpliga i det arbetet med sina kunskaper om lokala och regionala förhållanden tror jag att det är bra att det finns en ökad likvärdighet i tillsynen, så att det blir någon form av gemensam lägstanivå för räddningstjänsten. Det finns ju en oro för att vi med de samarbetsstrukturer som växer fram ska få kommuner som kanske inte gör de basala investeringar som krävs i räddningstjänsten för att den ska hålla måttet.

När det gäller sommaren är det klart att det är en ansträngd bemanningssituation redan från början i delar av räddningstjänsten i Sverige, så det är inte frid och fröjd med bemanningen överallt i Sverige.

Det vi kan se är att covid-19 och pandemin i alla fall inte påtagligt har försämrat räddningstjänstens förmåga att ingripa och agera. Kommunerna rapporterar också till MSB att de har planer för ett sämre läge, så de kommer lätt att ställa om, göra prioriteringar och göra extrainsatser, vilket kan vara viktigt att göra om det blir en riktigt jobbig sommar.

Vi har från Regeringskansliets sida haft ett möte och kommer att ha fler möten med SKR med flera kopplat till arbetslöshetsfrågan. Det är egentligen inte en ny fråga; den har funnits under en längre tid. De olika a-kassorna tillämpar reglerna lite olika. Det är inte samma problem överallt just nu, men det finns grupper som riskerar att komma lite i kläm med de här reglerna.

För bara någon vecka sedan fick vi den stora utredningen om en ny arbetslöshetsförsäkring, som ska grundas på inkomsten, och hur den ska utformas. Sedan har vi fått hemställan om ett undantag för just deltidsbrandmännen.

Vi för fortsatt diskussioner med SKR om vad de gör nu inför sommaren, för det är ledtider i det här så jag tror att kommunerna själva måste agera proaktivt nu under sommaren. Framför allt måste vi hitta en långsiktig lösning för deltidsbrandmännen som blir bra, så att det finns ett system som fungerar över tid.

Vi tittar också på om vi kan ge MSB ett ytterligare förtydligt uppdrag att vara mer långsiktig i sina insatser för att stödja kommunernas arbete med bland annat rekrytering och med jämställdhet, som togs upp av interpellanten. Ibland blir det märkligt när vi pratar om problemet att rekrytera till räddningstjänsten i Sverige när vi ser hur könsfördelningen ser ut. Då

förstår vi att vi har en ganska stor rekryteringspotential inom svensk räddningstjänst med fler kvinnor som borde komma in i verksamheten. Det är viktigt att ha det långsiktiga tänket med oss när vi jobbar med de här frågorna, för annars kommer vi bara att lappa och laga här och nu. Vi måste skapa strukturer som är hållbara över tid, och då måste rekryteringen breddas till räddningstjänsterna runt om i Sverige.

Jag kan lova interpellanten att det här är en fråga som jag följer. Vi genomför en stor upprustning av svensk beredskap just nu. Vi påbörjade den redan förra året och fullföljer den i år, och vi kommer nu att fortsätta med lagstiftning där vi skärper kraven på räddningstjänsterna i landet.

Det här är en fråga som jag kommer att följa med stort intresse framöver, och om det behöver vidtas ytterligare åtgärder är vi beredda att göra det.

Anf. 13 ALEXANDRA ANSTRELL (M):

Fru talman! Jag tackar ministern för svaret. Tack också för den nya propositionen! Det blir verkligen sommarens lektyr på stranden.

Det är jättebra med en massa förslag framöver, men vi står ju med en hel del problem redan nu och stod med dem redan förra sommaren och 2018 och så vidare.

Kan ministern nämna något om de förslag som mer konkret skulle kunna vara till hjälp för att stödja kommunernas försörjning av deltidsbrandmän, de förslag som ministern initialt berättade för närvarande bereds i Regeringskansliet? När tror ministern att vi får möjlighet att ta del av dessa förslag?

Det är bra med fortsatta diskussioner med SKR. Men det brinner i knutarna; det är problem här och nu. Denna vecka ser väldigt röd ut på SMHI:s karta.

Kommer vi att få se någon förändring i a-kassereglerna redan nu? Ministern var inne på en långsiktig gemensam lägstanivå. Det låter bra och intressant, och jag uppskattar regeringens arbete så att vi har något mer att ta ställning till. Att vi ska vara en hubb i norra Europa låter också jättebra.

Men det är som sagt mycket kvar, och som jag var inne på tidigare är det den enskilda människan som är där ute och ska göra detta. Kan vi se till den människan får bättre hjälp redan i sommar?

Anf. 14 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S):

Fru talman! Jag är lite formalistisk i den meningen att eftersom det är kommunerna som har ansvaret för räddningstjänsten måste de också ta ansvar för personalförsörjningen. Staten kan inte bortse från det och ta över detta ansvar, för det kommer aldrig att gå. Däremot kan staten bidra, och jag är helt säker på att intresset för räddningstjänsten ökar när staten tillför helikopterresurser, skopande flygplan och fler depåer med material runt om i Sverige. Dessutom jobbar vi med ledningsstöd för komplicerade händelser och att införa Rakelsystem i större utsträckning så att misstagen 2018 inte upprepas.

Förra året och året dessförinnan jobbade vi mycket med att få upp nivån på utbildningen av deltidsbrandmän, som långsiktigt förser systemet med deltidsbrandmän. Det är en viktig fråga som har haft betydelse inför i år.

Jag vill inte överdriva uppdraget till MSB. Alla uppdrag till myndigheten är viktiga. Det handlar snarare om att institutionalisera uppdraget och göra det mer långsiktigt. Redan i dag jobbar man med utbildning och rådgivning och är inblandad i de nationella rekryteringskampanjerna. Man har också hjälpt SKR att ta fram hemsidan blideltidsbrandman.nu, som SKR förvaltar. Det handlar alltså om att se till att detta arbete blir långsiktigt och strukturerat.

Men här och nu är det huvudmannen kommunerna som måste göra insatser, för när staten förstärker sina förmågor måste också kommunerna jacka upp. Vi är dock beredda att titta på insatser som kan göras på kort sikt, och här fortsätter dialogen med SKR.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 8 Svar på interpellation 2019/20:412 om rasismen i USA

Anf. 15 Utrikesminister ANN LINDE (S):

Fru talman! Håkan Svenneling har frågat mig om jag avser att ta upp den strukturella rasismen med USA:s regering. Svenneling konstaterar helt riktigt att USA är en viktig partner för Sverige i många utrikespolitiska frågor. Hans uppfattning att detta skulle göra regeringen mindre benägen att kritisera USA saknar däremot grund.

Jag vill inledningsvis säga att regeringen med oro följer det som sker i USA. Yttrandefrihet och mötesfrihet liksom fria och oberoende medier är grundförutsättningar för demokrati. Övervåld från polis och andra rättsvårdande myndigheter riskerar att försvaga tilltron till samhällets institutioner.

George Floyds död påminner oss om den strukturella rasismens existens. Demonstrationerna och protesterna i USA visar på ett allt större engagemang för detta hos allt fler grupper och individer.

Rasismen känner inga nationsgränser. Den måste bekämpas av oss alla, på hemmaplan liksom genom våra gemensamma internationella organisationer. Varje land har sin historia och sina utmaningar och därmed sin resa att göra. Sätten att angripa problemen kommer att skilja sig från en plats till en annan. I demokratier är det medborgarna som utkräver ansvar från dem som bestämmer.

När kabinetssekreteraren nyligen träffade den amerikanske ambassadören talade de bland annat om den senaste tidens händelser i USA. Inte minst uppehöll de sig vid hur händelserna understryker värdet av demokrati och möjligheten för människor att utan risk för liv och hälsa göra sina röster hörda.

Vid den extrainsatta debatten om rasism i FN:s råd för mänskliga rättigheter den 17 juni höll Sverige även ett nationellt anförande där vi framhöll vikten av att fortsätta bekämpa rasism i alla dess former.

Jag har även själv kommenterat situationen, och de nordiska länderna gjorde det också gemensamt när vi träffade den amerikanske utrikesministern Mike Pompeo över videolänk vid EU:s senaste utrikesministermöte tidigare denna månad.

Sverige ställer sig bakom det uttalande som 16 av EU:s medlemsländer gjorde inom ramen för OSSE, och vi stöder helhjärtat uttalandet från FN:s generalsekreterare med anledning av protesterna i USA, i vilket han manar till återhållsamhet och satsningar på ökad social sammanhållning, understryker mångfald som en tillgång och tydligt tar avstånd från rasism.

USA är en stabil demokrati med fria medier, ett enormt antal civilsamhällsorganisationer, ett livaktigt demokratiskt samtal och ett fungerande rättssystem. Dessa samhällsavgörande funktioner prövas nu. Regeringen har tilltro till USA:s förmåga att hantera polisiära överträdelser och kränkningar av mänskliga rättigheter på ett rättssäkert sätt.

Anf. 16 HÅKAN SVENNELING (V):

Fru talman! När polismannen Derek Chauvin tryckte sitt knä mot George Floyds nacke blev det startskottet på omfattande protester mot rasismen runt om i USA och världen under parollen Black lives matter. Att mista sitt liv är den yttersta konsekvensen av rasism. Det drabbade George Floyd i USA, precis som det drabbade dem som mördades av Peter Mangs och John Ausonius här i Sverige.

Men mordet på George Floyd är långt ifrån det enda exemplet. Vi har såväl historiskt som i närtid sett hur rasism och brutalitet drabbar svarta i USA.

Black lives matter-protesterna har haft en enorm sprängkraft med demonstrationer i över 2 000 amerikanska städer.

Vi är två vita personer i maktställning som aldrig själva har upplevt rasism riktad mot oss. Det är därför vi måste lyssna på dem som varje dag utsätts för rasism såväl i Sverige som i USA och runt om i världen.

Rasdiskrimineringen i USA har sin grund i sekel av förtryck, diskriminering och slaveri. Även om lagarna har förändrats är de rasistiska strukturerna fortfarande synliga. Ett exempel är det stora amerikanska fängelse-systemet. På 1970-talet fanns det 300 000 fångar. I dag sitter 2,3 miljoner amerikaner i fängelse. Var fjärde fånge i världen finns i USA, och en stor andel av dem är afroamerikaner.

När du har varit fängslad försvinner dina medborgerliga rättigheter i flera delstater. En rättighet som kan tas ifrån dig är din rösträtt, vilket bidrar till ökad marginalisering i samhället.

Till skillnad från tidigare presidenter har den nuvarande presidenten Donald Trump förstärkt rasmotsättningarna. År 2017 ledde kravaller i Charlottesville, Virginia, till att en kvinna dödades när en högerextrem förövare medvetet körde rakt in i en folkmassa med fredliga demonstranter. Trots att det var tydligt att de rasistiska grupperna stod för våldsanvändningen mot såväl motdemonstranter som polis valde president Trump att poängtera våldsanvändningen på båda sidor.

Trump har i flera sammanhang, bland annat under valmöten, hetsat mot Black lives matter. Efter mordet på George Floyd har president Trump i stället för att mana till lugn sagt att han avser att sätta in militär för att komma till rätta med oroligheterna.

Särskilt märkliga scener utspelade sig på Lafayette Street i Washington D.C. när gatan fylldes med tårgas och våldsamt rensades på demonstranter i syfte att skapa ett fototillfälle för presidenten.

Sverige har sin historia av att använda militär mot fredliga demonstranter, nämligen skotten i Ådalen 1931 då fem arbetare dödades. Det är därför i princip förbjudet att använda militär mot demonstranter i Sverige.

I USA kan presidenten genom ett särskilt beslut använda militären mot till exempel demonstranter. Även om det är mycket ovanligt har det hänt ett par gånger i historien. Samtidigt är den amerikanska polisen till stor del militariserad i den meningen att de har kravallutrustning, vattenkanoner, tårgas och gummikulor.

I dagens interpellation har jag frågat utrikesministern om hon avser att lyfta upp den strukturella rasismen med USA:s regering. Jag är glad över att Utrikesdepartementet har haft samtal med USA:s ambassadör i Sverige, även om det hölls på statssekreterarnivå. Jag är också positiv till att Sverige lyfte upp den strukturella rasismen med USA:s utrikesminister Mike Pompeo.

Utrikesministern bör nu fundera kring vad Sverige kan göra mer. Om Trump använder militären mot demonstranter, borde vi då inte se över vår vapenexport? Om Sverige driver på för Drive for democracy, borde då inte svenskt demokratibistånd gå till MR-aktivister i USA? Och vad kan göras mer i Sverige för att synliggöra och motverka den strukturella rasismen? Mer om detta tänker jag ta upp i mitt nästa anförande.

Fru talman! Det har nu gått sju minuter av denna debatt. Polismannen Derek Chauvin håller fortfarande sitt knä hårt tryckt mot George Floyds nacke. Det kommer han att göra i ytterligare en minut och 46 sekunder. ”I can’t breathe”, jag kan inte andas, säger George Floyd 16 gånger innan han dör.

George Floyd dödades av polisen brutalitet. Vi har nu möjlighet att göra avtryck så att hans död leder till förändring på riktigt.

Anf. 17 DANIEL RIAZAT (V):

Fru talman och ministern! Ett särskilt tack till Håkan Svenneling, som har ställt denna viktiga interpellation.

Robert Fuller, 24 år gammal, hittades hängd från ett träd för två veckor sedan i Palmdale, Kalifornien. Dagen innan hittades en annan oidentifierad svart man hängd från ett träd i Fort Tryon Park i New York. Cirka tio dagar tidigare hade den svarte mannen Malcolm Harsch hittats hängd från ett träd i Victorville, Kalifornien. Listan är tyvärr betydligt längre än dessa tre personer. Samtliga påstås av polisen ha tagit livet av sig, men den som inte har levt under en sten de senaste åren förstår att något annat ligger bakom dessa mord.

George Floyd, Riah Milton, Dominique Fells, Tony McDade, Nina Pop, Yahira Nesby, Brianna Hill, Bailey Reeves, Kiki Fantroy, Zoe Spears, Tracy Single, Bubba Walker, Chanel Scurlock, Sandra Bland, Atatiana Jefferson, Tamir Rice, Jazmine Barnes, Michael Brown, Breonna Taylor, Alton Sterling, Eric Garner och Philando Castille. Dessa är bara några av dem som fallit offer för den rasism och polisbrutalitet som utspelar sig i USA varje dag mot den svarta befolkningen men som också är högst levande i många andra länder. Majoriteten av de poliser som är ansvariga för dessa mord har dessutom, likt nästan alla andra länder, gått fria och kan fortsätta att utsätta människor för dessa brutala handlingar.

Samtidigt som människor i USA och stora delar av världen reser sig för att ta ställning emot den fruktansvärda rasism som drabbar våra svarta

syskon ser vi hur den amerikanska statsmakten brutalt slår ned fredliga demonstrationer och hur högerextremister får näring av en president som själv är en fullblodig fascist och rasist.

Sedan protesterna till försvar för svartas liv påbörjades har ytterligare personer blivit mördade av polisen, ett dussintal. Medier som är på plats för att bevaka demonstrationerna har attackerats av poliser. Undantagstillstånd har införts i ett flertal städer, och den som följer vad som händer någorlunda väl har sett att den amerikanska statsmakten och poliskåren i princip har förklarat krig mot sin egen befolkning. Detta kan jag inte kalla demokrati.

Fru talman! För snart två veckor sedan blev utredningen med anledning av mordet på Olof Palme avklarad. Även om han var en komplicerad politiker i många frågor fanns det en sak man alltid kunde räkna med: Han blundade aldrig för den apartheid som rådde i Sydafrika eller de folkrättsvidriga amerikanska attackerna mot Vietnam, han tvekade inte när det kom till att ta ställning mot mördaren Franco i Spanien och han ställde sig alltid på folkets sida i dessa frågor.

Sedan dess har svensk utrikespolitik förändrats och lämnar mycket att önska. I många fall har Sverige gått från att vara en röst för fred till att bli ett eko av Vita huset. I det här fallet är jag glad att utrikesministern har tagit ställning, men faktum är att om dessa saker hänt i vissa andra länder skulle Sverige ha agerat hårdare och snabbare och haft en mer långsiktig plan. Men just när det gäller USA är känslan att Palmes tydliga ställningstaganden förvandlats till ibland något urvattnade uttalanden och tweetar.

Jag undrar: Vilka fler åtgärder avser utrikesministern att vidta med anledning av detta, utöver de samtal som hållits och det ställningstagande som utrikesministern gjort, för att visa att svartas liv spelar roll – att black lives matter?

Anf. 18 Utrikesminister ANN LINDE (S):

Fru talman! Det är viktigt att vi som demokrati orkar och vågar stå upp för mänskliga rättigheter i länder där medborgarna saknar förutsättningar att själva göra sina röster hörda utan att riskera liv och hälsa och där rättsväsendet inte är oberoende. Regeringen gör det och har för avsikt att fortsätta göra så.

Övervåld från polis och andra rättsvårdande myndigheter är särskilt allvarligt eftersom det riskerar att försvaga tilltron till samhällsinstitutioner, och detta skakar grundvalarna i det demokratiska samhällsbygget.

George Floyds död påminner oss om den strukturella rasismens existens. Demonstrationerna och protesterna i USA, till vilka allt bredare folklager ansluter sig, visar på ett allt större engagemang för detta hos allt fler grupper och individer. De uttrycker tydligt en önskan att komma till rätta med problemen.

Men USA är inte en auktoritär regim och kommer heller inte att behandlas som en sådan. USA är en demokrati och en rättsstat med fungerande institutioner. Den amerikanska konstitutionen ger ett omfattande skydd för de mänskliga rättigheterna, och respekten för dessa är god. Det amerikanska demokratiska systemet kännetecknas av politisk pluralism och en stark rättsstatstradition.

USA har, liksom Sverige, ett oberoende rättsväsen, vilket inte är öppet för extern påverkan, vare sig från politiker i det egna landet eller från andra

länder. Detta är en grundläggande sak för demokrati och rättssäkerhet och något som regeringen fullt ut respekterar. Regeringen har tilltro till USA:s förmåga att hantera överträdelserna på ett rättssäkert sätt. Detta gäller oberoende av om överträdelser kommer från institutioner som polisen eller från individer som använder rättfärdiga demonstrationer som ursäkt för plundring och skadegörelse.

Fru talman! Sverige är ett av få länder som regelbundet gör en översyn av situationen när det gäller mänskliga rättigheter i olika länder. Det enda andra land som gör detta är USA. Detta innebär att Sveriges regering vartannat år ger ut en rapport om situationen för mänskliga rättigheter också i USA. Rapporten offentliggörs och delges även amerikanska företrädare. Det är inte alltid välkommet med extern kritik, men formerna för Sveriges rapporter om mänskliga rättigheter möjliggör att sådant kan ske regelbundet och odramatiskt. Detta är ett viktigt verktyg som vi värnar och återkommer till.

Anf. 19 HÅKAN SVENNELING (V):

Fru talman! Rasismen känner inga nationsgränser, sa utrikesministern i sitt svar till mig. Varken vår nutid eller vår historia här i Sverige är fri från rasism. Sverige var också en kolonialmakt, vi var en del av slavhandeln och vi hade ett rasistiskt synsätt på vårt eget urfolk samerna.

Genom att förstå och erkänna den historiska rasismen kopplad till kolonialismen förstår vi bättre den rasism som finns i samhället i dag. Sveriges roll i den transatlantiska slavhandeln är knappast berörd i skolböcker eller i historieämnet. På universitet och högskolor behandlas ämnet knappt heller, och det finns mycket lite forskning om ämnet.

Jag menar att regeringen bör ta initiativ till en vitbok kring Sveriges roll i den transatlantiska slavhandeln och med utgångspunkt i denna vitbok ge en ursäkt för de handlingar som begåtts. Den svenska kolonin Saint-Barthélemy användes ofta som en knutpunkt mellan länder som låg i krig med varandra för att handla med slavar. Sverige blev den ”neutrala parten”, fast inte på det positiva sätt vi brukar vara. Det dröjde också länge innan vår slavhandel upphörde – flera andra länder gick före oss.

För att synliggöra Sveriges roll och ansvar bör den 9 oktober, dagen då den siste afrikanen i svensk ägo frigavs 1847 på den dåvarande kolonin Saint-Barthélemy, göras till en nationell minnesdag för att hedra offren för den svenska transatlantiska slavhandeln.

Med de åtgärderna skulle Sverige kunna gå före och visa vägen både för USA och för vår omvärld om hur man kan göra upp med sitt historiska ansvar för den strukturella rasismen.

Fru talman! Vänsterpartiet föreslår också att människorättsorganisationer i USA, som kämpar mot rasism och för rätt till abort, ska få 50 miljoner kronor i årligt demokratibistånd.

Regeringens satsning Drive for democracy riskerar att bli ett luftslott om man anser att pengar bara ska gå till länder som i dag inte är demokratier, samtidigt som vi ser demokratin vara hotad i flera demokratier.

Vår kamp för demokrati måste gälla alla länder, även länder som är större och mäktigare än vi. Våra ord om demokrati får inte bli bara vackra ord utan måste också resultera i konkret handling.

Fru talman! USA:s militär är världens i särklass största militära styrka. Förra året var USA det land som Sverige exporterade näst mest vapen till

i hela världen. Sett ur ett längre perspektiv över nästan 30 år är USA den största mottagaren av svenska vapen. Självklart importerar Sverige också stora mängder vapen från USA, men den statistiken är lite mer okänd än exporten. Vi vet dock till exempel att just nu pågår leveransen av luftvärnsroboten Patriot från USA till Sverige, en affär i miljardklassen.

Den nya lagstiftningen för vapenexport togs fram i ljuset av arabiska våren, då fredliga demonstranter som krävde demokrati möttes med militär och vapen, ibland exporterade från Sverige. Därför infördes ett så kallat demokratikriterium för att försvåra, även om det är möjligt genom kryphål, för export till länder som kan tänkas använda sin militär mot civila. Sedan Donald Trumps uttalande är det tydligt att det kan ske också i USA. Svenska vapen riskerar att användas mot dem som vill demonstrera mot rasism. Jag undrar hur utrikesministern ser på att den svenska vapenexporten riskerar att användas i detta syfte.

Utrikesministern säger i sitt svar till mig: ”Regeringen har tilltro till USA:s förmåga att hantera polisiära överträdelser och kränkningar av mänskliga rättigheter på ett rättssäkert sätt.”

Jag tror att det finns många goda skäl att ifrågasätta den tilltron. Vi vet – det är bara att kolla på valfri Netflixserie om true crime – hur vanliga falska vittnesmål och anklagelser är och hur kampen för equal amendment stoppas och motarbetas i USA. Jag tycker att vi ska kritisera demokratin i USA lite oftare.

Anf. 20 DANIEL RIAZAT (V):

Fru talman! Jag skulle vilja ta vid där jag slutade sist.

Vi vet att det finns demokratiproblem och polisvåld i väldigt många länder runt om i världen. Vi vet också att vi tar olika slags ställning när det kommer till olika länder. Vi vet till exempel att Sverige tar en viss ställning när det kommer till Saudiarabien och USA och en helt annan ställning när man ibland till och med ger sig rätten att utse ministrar, interimregeringar och liknande trots att folk inte har valt dem.

I det här fallet är det ganska tydligt att den svenska regeringen ser på mordet på George Floyd och protesterna mot det på ett klarsynt sätt. Man stöttar protesterna mot rasismen och tar ställning mot den strukturella diskrimineringen. Men att ta ställning i ord är *en* sak, att också göra någonting i handling blir någonting annat. Det är där jag menar att den svenska utrikespolitiken skiljer sig mot tidigare. Ena dagen kallar sig regeringen anti-rasistisk och säger att man står upp för mänskliga rättigheter, andra dagen får USA jätte gärna använda vapnen i Jemen. Vi säger att vi har en feministisk regering men gör egentligen ingenting för att stoppa morderna på de svarta kvinnor som dör av polisbrutalitet och rasism.

Jag menar helt enkelt att den svenska regeringen måste bestämma sig. Vill man gå från ord till handling – Håkan Svenneling har kommit med flera förslag, och det finns ännu fler – är det dags att man aviserar det, att man tar ställning. Bara för att det handlar om en stormakt betyder inte det att Sverige ska fortsätta det man har gjort de senaste decennierna, nämligen att vara relativt tyst i handling.

Anf. 21 Utrikesminister ANN LINDE (S):

Fru talman! Mycket av det vi talar om handlar om mötesfrihet, yttrandefrihet och fria och oberoende medier, som är avgörande för att de demo-

kratiska fri- och rättigheterna ska kunna utövas. Därför vill jag ta möjligheten att säga några ord om journalisters säkerhet, något som inte har tagits upp hittills i den här debatten.

Det är ett faktum att journalister har drabbats väldigt allvarligt i samband med de demonstrationer som har pågått med anledning av Black lives matter. Vi ser också allvarligt på det polisvåld som har utövats mot arbetande journalister.

Det är viktigt att konstatera att det finns fria och oberoende medier i USA och att yttrandefriheten där är skyddad av konstitutionens första tillägg. Det betyder inte att kritiska röster inte får komma till tals. Det får de. Detta är någonting som vi har bevittnat nu. Att det inte skulle förekomma stämmer inte. Däremot är det väldigt viktigt att regeringen står upp för journalisternas och mediernas roll mot den desinformation som har förekommit i samband med demonstrationerna och i internationella medier.

Fru talman! Håkan Svenneling föreslår att vi ska ge demokratibistånd till människorättsorganisationer i USA som kämpar mot rasism och för rätt till abort. Kampen mot rasism och för kvinnors rätt till laglig och säker abort är central i regeringens politik, liksom kampen för demokrati. Ni har nämnt demokratisatsningen flera gånger. Jag kan berätta att jag i morgon har ett samtal med Madeleine Albright, en tidigare kollega till mig, där vi ska gå igenom den mängd av demokratiprojekt som vi har tillsammans med Institutet för demokrati. Det gäller hbtq-personers rättigheter, kvinnors rättigheter, SRHR-frågor, valfrågor, demokratifrågor – det är en hel lista.

Det är dock så att OECD och Dac listar vilka länder som är berättigade till bistånd som länder. Om ett land har uppnått en tröskel för vad som definieras som höginkomstnivå under minst tre år i följd är landet som sådant inte längre berättigat till bistånd enligt OECD:s och Dacs kriterier. Vi strävar efter att det internationella utvecklingssamarbetet ska fokusera på de minst utvecklade länderna i stort men också ha demokratisamarbete, som vi har med viktiga institutioner i USA.

När det gäller vapenexporten har Sverige ett av de mest strikta regelverken för vapenexport. Export av krigsmateriel från Sverige prövas utifrån detta regelverk. Det har riksdagen och regeringen lagt fast. Inspektionen för strategiska produkter är behörig tillståndsmyndighet. ISP gör en helhetsbedömning och prövar varje enskild exportansökan utifrån detta regelverk

Anf. 22 HÅKAN SVENNELING (V):

Fru talman! Jag kan konstatera att utrikesministern och jag är eniga om att den strukturella rasismen finns, såväl här i Sverige och i USA som i världen i stort. Jag tycker att det är bra agerat från utrikesministern när det gäller dialog och de uttalanden vi har sett från utrikesministerns sida gentemot USA.

Frågan är nu vad som kan göras mer. Utrikesministern berättade om mötet i morgon med Madeleine Albright. Det får man säga är välkommet. Jag tycker att sådana initiativ från Utrikesdepartementet är jättebra och vill verkligen ge mitt stöd till det.

Sedan tycker jag att man behöver kolla på mer saker man skulle kunna göra. Jag tog upp vapenexporten, och till exempel Skottland har redan bestämt att man ska se över sin vapenexport till USA. Det pågår en process

inom Storbritannien, som ju är ett land som kanske står USA ännu närmare än vad Sverige gör. Att de vågar se över sin vapenexport visar att det går. Det är väldigt lätt att säga att man har ett strikt regelverk, men om man inte ens ser över vad det är vi har exporterat till USA:s militär och polis – vapensikten, gummikulor, you name it – har man inte heller gjort sin hemläxa.

Jag tycker också att man ska ta sig en funderare när det gäller demokratibistånd till MR-aktivister i USA. Det förekommer att vi gör demokratiseringsinsatser i länder som är demokratier, till exempel till ryskspråkiga medier i Baltikum. Det gör man för att man vill stödja inkluderande samhällen där det inte blir uppdelning mellan människor. USA är ett väldigt uppdelat land med strukturell rasism och otroligt många människor som lever i fattigdom – ungefär 80 miljoner människor lever under fattigdomsgränsen där.

Det ligger inte helt och hållet inom utrikesministrarnas ansvarsområde, men man behöver från regeringens sida som kollektiv titta på Sveriges roll i den transatlantiska slavhandeln, fundera på att tillsätta en vitbok och faktiskt också skapa en minnesdag. Det vore en fjäder i hatten för den här regeringen, tycker jag.

Anf. 23 Utrikesminister ANN LINDE (S):

Fru talman! Tack, Håkan Svenneling, för att du tar upp de här viktiga frågorna i en interpellationsdebatt!

Svenneling refererar till det skotska parlamentets beslut att förbjuda export av gummikulor till den amerikanska polisen. Men det våld som dödade George Floyd kom inte från vapen utan från bristande respekt för en annan människas liv. Det kom från en strukturell rasism och bristande organisationskultur. Det är frågor som är av betydligt mer djupgående natur än varifrån polisen anskaffar sitt material.

Det är också frågor som den amerikanska opinionen tydligt markerar mot och frågor som amerikanska myndigheter och delstatsregeringar arbetar alltmer intensivt för att komma till rätta med.

Vår utrikes- och säkerhetspolitik, liksom vår försvarspolitik, bygger på att värna och främja svenska intressen, välbefinnande och säkerhet. I en värld där demokratin på allt fler platser utmanas och utarmas är det avgörande att länder som står upp för demokrati också står stadigt tillsammans, även om vi inte alltid har samsyn i alla frågor.

Att ett land är en demokrati innebär inte per definition att utmaningar saknas, men det innebär att det finns verktyg för att hantera dessa utmaningar. Det bygger på att människor kan göra sin röst hörd. Det innebär vidare att det finns olika kanaler för medborgarna för att lufta sina tankar och på olika vis framföra sina budskap till makthavarna, både genom deltagande i fria och allmänna val och genom civilsamhällesorganisationer, fria medier och möjligheten att protestera och demonstrera.

Jag tycker att den här diskussionen är oerhört viktig, och jag hoppas att den fortsätter, för black lives matter, och vi ska stå upp mot den strukturella rasismen.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 9 Svar på interpellation 2019/20:422 om utvecklingen i Hongkong

Anf. 24 Utrikesminister ANN LINDE (S):

Fru talman! Hans Wallmark har frågat mig hur jag hittills har agerat för att samla EU och västvärlden för att markera mot den senaste tidens utveckling i Hongkong och Folkrepubliken Kinas allt tydligare avsteg från principen om ett land, två system. Därutöver har Hans Wallmark frågat mig hur jag ser på den framtida utvecklingen i regionen i händelse av att Hongkongs politiska självstyre försvagas då säkerhetslagarna införs och när det gäller kontinuerliga hot som riktas mot Taiwan samt Folkrepubliken Kinas ambitioner i Syd kinesiska havet.

Regeringen har under det gångna året haft särskilt stor anledning att uppmärksamma situationen i Hongkong. Jag och min företrädare har vid flera tillfällen redovisat regeringens hållning och arbete för riksdagen. Jag vill tacka Hans Wallmark för möjligheten till dagens diskussion med anledning av den senaste tidens allvarliga händelseutveckling.

Sverige och övriga EU står bakom principen om ett land, två system för att bevara Hongkongs självstyrande ställning med ett fristående politiskt och juridiskt system i enlighet med Hongkongs grundlag. Det är av grundläggande betydelse att de mänskliga fri- och rättigheter som Hongkongborna tillerkänns enligt denna lag fullt ut respekteras.

Den 28 maj godkände Nationella folkkongressen i Peking ett förslag till nationell säkerhetslagstiftning för Hongkong. Som jag uttryckt i riksdagen tidigare ser jag med största allvar på beslutet. Det strider mot Kinas internationella åtaganden. Den 29 maj uttalade sig EU med samma innebörd. Vid möte samma dag i EU:s utrikesministerkrets betonade jag vikten av att EU svarar tydligt på utvecklingen. I enlighet med ett beslut av en majoritet i EU-nämnden tog jag också upp frågan om sanktioner på mötet. Det fick dock inte stöd från någon annan medlemsstat, vilket EU:s höge representant för utrikesfrågor Borrell nämnde under sin presskonferens efter mötet.

EU uttalade sig dessförinnan även efter de gripanden av företrädare för Hongkongs demokrati rörelse, bland dem den facklige företrädaren Lee Cheuk-Yan, som skedde i april. EU-delegationen i Hongkong var närvarande vid det första rättegångstillfället den 18 maj. Vid det andra rättegångstillfället, som ägde rum den 15 juni, närvarade förutom EU-delegationen också Sverige genom vårt generalkonsulat.

I samband med detta gjorde jag ett uttalande om vikten av att rättsprocessen sker enligt rättsstatsprinciper och om att facklig organisering är en universell mänsklig rättighet.

Regeringen följer noga den allvarliga händelseutvecklingen och verkar för ett fortsatt tydligt EU-gemensamt agerande. Det är mycket angeläget att EU lyfter den allvarliga händelseutvecklingen direkt med Kinas ledning vid kommande toppmöte mellan EU och Kina i slutet av juni. Regeringen kommer även framdeles att stödja Hongkongs självstyrande ställning.

Kinas betydelse för global säkerhet växer. Regeringen anser att situationen i Syd kinesiska havet bör lösas genom dialog för att hitta fredliga och samarbetsbetonade lösningar i linje med folkrätten, särskilt FN:s havsrättskonvention Unclos. Regeringen uppmanar alla parter att följa skiljedomstolen från 2016 under havsrättskonventionen. Skiljedomstolen fastslog bland annat att Kina saknar folkrättslig grund för sina anspråk på område-

na. Det är av stor vikt att inte Kina, eller någon annan stat, undergräver den regelbaserade världsordningen.

Avslutningsvis är det beklagligt att Kina försöker begränsa Taiwans rörelseutrymme. Regeringen tar avstånd från bruket av militära hot. Meningsmotsättningarna mellan Folkrepubliken Kina och Taiwan måste lösas på fredlig väg och på ett sätt som överensstämmer med viljan hos Taiwans befolkning. Sverige och EU har ett intresse av att Taiwan deltar i internationella organisationer. Vi har själva goda förbindelser med Taiwan på många områden och har ett intresse av att fortsätta att utveckla dessa.

Anf. 25 HANS WALLMARK (M):

Fru talman och utrikesministern! När man debatterar och diskuterar Folkrepubliken Kina och dess agerande är det ibland lätt att glömma bort vad det är för land vi talar om. Låt mig därför, fru talman, citera ur ett dokument som regeringen har lagt fram och som har bekräftats av Sveriges riksdag när vi förra året hade den stora Kinadebatten den 13 december: "Kina är en enpartistat utan allmänna och fria val. Politisk opposition är inte tillåten. Statsapparaten genomsyras av kommunistpartiet. Rättsväsendet är underställt kommunistpartiets kontroll. Sedan kommunistpartiets kongress hösten 2017 har partiet en uttalad ambition att utöka sin kontroll över alla delar av samhället."

Jag tror att det är viktigt att vi hela tiden återkommer i vårt eget minne till vad Kina är för typ av system och typ av land. Det är det som också borde vägleda oss när vi ser hur Kina agerar i världen. Det kan vara allt från hur man agerar hemma i vårt land med en ambassadör som sprider elaka uttalanden omkring sig och förnekar vårt tillträde till den svenska medborgaren Gui Minhai till det som vi nu internationellt ser när det gäller den lagstiftning som det så kallade parlamentet i Peking har tagit fram och som utrikesministern hänvisar till. Man ser att trycket nu ökar mot Hongkong.

Jag tror också att det är viktigt att se detta i sin förlängning – i dag Hongkong, i morgon Taiwan – och hela det säkerhetspolitiska klimatet i Sydkinesiska havet.

Fru talman! Jag tror att det är rimligt att säga att det finns förväntningar. Det finns förväntningar på Sveriges regering och på att Sveriges regering i samarbete med våra viktigaste allierade och partner inom EU ska driva på när det gäller Folkrepubliken Kina men också Folkrepubliken Kinas agerande gentemot Hongkong och andra.

Det är också viktigt att vi gör saker och ting tillsammans, absolut inom ramen för EU men även med andra länder som är djupt engagerade och även påverkade av Folkrepubliken Kina, till exempel Australien och Kanada. Australien har i skuggan av pandemin drivit kravet på att tillsätta en oberoende utredning och har straffats av Folkrepubliken Kina med olika former av handelsrestriktioner, tullar och andra utpräglade åtgärder, för att markera mot det misshagliga. Då är det viktigt att Sverige och EU står upp för dem som slåss för frihet och öppenhet i Hongkong och för de länder i resten av världen som också känner detta tryck från Folkrepubliken Kina.

Det är viktigt att vi alla markerar att det inte är business as usual. Någoting har hänt. Problemet, fru talman och utrikesministern, är att när man tittar på EU:s agerande kan man se en lång serie av uttalanden från den tidigare höga representanten, den 2 oktober 2019 och den 18 november

2019. Den nya höge representanten har också uttalat sig. Men det blir inte mer än uttalanden.

Fru talman! I dag träffar Kinas president och ledarskapet från Folkrepubliken Kina EU:s ledare i form av kommissionsordförande Ursula von der Leyen och rådets Charles Michel på en videokonferens. Det är viktigt att man då är väldigt tydlig – Sverige måste också vara en pådrivande kraft för att EU ska vara tydligt – när det gäller Hongkong och andra länder som är utsatta för Folkrepubliken Kina.

Anf. 26 HÅKAN SVENNELING (V):

Fru talman! Utrikesministern! Jag tror att vi alla är relativt överens om att vi befinner oss vid en avgörande punkt i Hongkongs historia och att utfallet av den tid som vi nu lever i kommer att få långtgående konsekvenser för hur livet i Hongkong kommer att se ut på längre sikt.

Det är viktigt att se att detta för många Hongkongbor har sin bakgrund i protesterna sommaren 2015. Då avslogs ett förslag om en valreform som den kinesiska regimen försökte få igenom. Den innebar att nomineringskommittéer skulle kunna välja bort kandidater som Peking inte gillade. Därigenom skulle man försöka styra Hongkong. Det ledde till den långa paraplyrevolutionen, som pågick i 79 dagar och som sedan slogs ned brutalt av polis.

Det är i det ljuset jag tycker att man ska se de protester som har pågått i Hongkong i över ett år och som fortfarande pågår. Ettårsjubileet har passerat. Det är en stor andel av Hongkongborna som bryr sig om detta och som verkligen kämpar på. Samtidigt ser vi det svaga agerandet av Hongkongs ledare Carrie Lam, som uppenbarligen är uppbackad av Peking och är deras marionett.

Det är viktigt att vi från svensk sida står upp för de krav som demonstranterna har och stöder dem. Det handlar om att skapa demokrati, rättvisa och respekt för mänskliga rättigheter.

Jag hade förmånen att tillsammans med en annan grupp parlamentariker träffa Ted Hui, som är ledamot för Demokratiska partiet i Hongkongs parlamentariska församling. Ett exempel på trakasserier mot parlamentariker i Hongkong i dag – de har alltså samma uppdrag som vi – är att säkerhetsvakterna, när den nya säkerhetslagen skulle debatteras eller röstas om, med våld bokstavligen släpade Ted Hui ut ur kammaren. Det är ett horribelt agerande som vi såklart måste fördöma. Det visar hur långt man är beredd att gå från Pekings sida för att stoppa dem som står upp för demokrati i Hongkong.

Vi har sett en stor enighet i Sveriges riksdag kring våra krav mot Kina. Ofta har Vänsterpartiet och Moderaterna hittat varandra och tyckt samma sak. Det är bra att den enigheten finns. Samtidigt är det vår debatt om Kina som är grunden och som utvecklar våra idéer för hur vi ska ta våra relationer framåt och vad Sverige borde göra.

I mångt och mycket har USA och framför allt president Trump intagit en väldigt försiktig hållning. Han har inte varit en särskilt tydlig förespråkare för mänskliga rättigheter. Men det har ändå varit USA som har vidtagit ett antal åtgärder. Precis som Hans Wallmark var inne på har EU:s roll varit inneburit mer av uttalande på uttalande, utan att man har tagit någon form av tydligt steg. Det är det jag tycker att vi behöver debattera mer.

Sveriges riksdag var tydlig med att utrikesministern vid det senaste toppmötet mellan EU:s utrikesministrar var tvungen att arbeta för att lyfta sanktionerna. Det är ett bra exempel på att Sverige ändå pekar på att EU måste agera tydligare än genom att bara göra uttalanden genom den höge representanten. Det har nämligen ingen betydelse för den kinesiska regimen. Ska vi på allvar stå upp för Hongkong behöver vi vara tydligare i våra åtgärder.

Jag vill säga något lite kort om Taiwan. Taiwan har blivit den plats dit de som har varit förtryckta inom Kina men också delvis i Hongkong har fått fly för att fortfarande kunna verka och skriva om det. Ett exempel är den svenske journalisten Jojje Olsson, som numera har sin bas i Taiwan. Därför är det viktigt att stå upp för Taiwan i alla lägen, så att det kan fortsätta vara en demokrati på det sätt det är i dag och så att demokratin inte inskränks även där.

Anf. 27 Utrikesminister ANN LINDE (S):

Fru talman! Eftersom Hans Wallmark koncentrerar sig mer på Kina och Håkan Svenneling mer på Hongkong tar jag Kina i det här inlägget och Hongkong i nästa, så att det inte blir för rörigt.

Det är precis om Hans Wallmark sa; Kinas stärkta internationella ställning påverkar allt fler frågeområden. Jag är glad att vi från svensk sida har en bra Kinadebatt och en stor enighet i politiken gentemot Kina. Det är viktigt för svensk del. Samtidigt måste också EU:s arbete vara så enat det går och utgå från intressen och värderingar till stöd för ett regelbaserat och internationellt samarbete och vara ett försvar för multilateralismen.

Det finns en ovisshet vad gäller Kinas utveckling på medellång sikt. Kina har ambitionen att utöka sitt globala inflytande. Samtidigt finns det en rad interna utmaningar som de måste hantera. De har ett politiskt system som inte är konstruerat för att lösa interna konflikter. Och givet Kinas storlek får utvecklingen i landet globala följder.

Som framgår av regeringens skrivelse till riksdagen kommer vi att sträva efter att EU och likasinnade länder ska samarbeta och agera gemensamt när det gäller säkerhets- och försvarsutmaningar som det ökade kinesiska globala inflytandet innebär. Det gäller inte minst i det transatlantiska samarbetet.

Kina är en aktiv och inflytelserik multilateral aktör och en oundgänglig partner för att hantera globala utmaningar. Samtidigt agerar Kina ofta på ett icke transparent vis. De strävar på vissa områden efter att införa normer och värderingar som riskerar att undergräva den regelbaserade världsordningen. De har de senaste åren stärkt sitt engagemang i FN och multilaterala system. Det blir inte bättre av att USA nu drar sig tillbaka från flera multilaterala organisationer. Det stärker Kina ännu mer.

Med ökad ekonomisk tyngd har Kina allt större globala intressen att skydda. Kina är världens största importör av en rad råvaror. De blir allt större när det gäller investeringar, lån och biståndsgivning. De har också tagit ställning på det försvars- och säkerhetspolitiska området, som har stärkts. Försvarsutgifterna i Kina har vuxit snabbast av alla större länder de senaste 10 åren och är i dag världens näst största. På enskilda områden har Kina faktiskt en ledande militär förmåga. Vi har alltså anledning att följa detta, inte minst Kinas närmare samarbete med Ryssland på det försvars- och säkerhetspolitiska området.

Inom vissa områden finns det möjlighet att uppmuntra Kina till konstruktivt deltagande. Vi kommer att försöka fördjupa frågor som fredsbyggnad, fredsbevarande, jämställdhetsarbete, utvecklingsfinansiering, FN-reformer, Agenda 2030 och klimat och säkerhet.

Samtidigt kan jag avslutningsvis säga att jag de senaste veckorna har haft bilaterala samtal med både Australiens och Kanadas utrikesministrar om bland annat Kina. Det visade sig att vi till stor del har en liknande analys och i vissa fall också liknande intressen.

Anf. 28 HANS WALLMARK (M):

Fru talman! Det senare som utrikesministern nämnde vad gäller sina bilaterala kontakter med kollegor från Australien och Kanada var nyheter för mig. Det var goda nyheter som ligger helt i linje med vad jag önskar se, nämligen en hög aktivitetsgrad från såväl svensk som europeisk sida med länder som är likatänkande. Dit hör verkligen Australien och Kanada. Detta var positivt.

Jag tror att man i förhållningssättet till Kina inom alla områden, alltifrån Hongkong till hur Kina agerar på den internationella arenan och det vi ser i Syd kinesiska havet, ska utgå från principen att det är viktigt att vi har ett utbyte. Det är viktigt att vi belönar ett gott uppträdande. Det är viktigt att vi varnar för ett dåligt uppträdande. Och det är centralt att ett uppvisat dåligt uppträdande får konsekvenser.

Det är därför betydelsefullt att EU markerar att det inte är som vanligt med sådana åtgärder som gång efter annan nu har riktats mot Hongkongs självstyre och idén om det. Denna idé är dessutom stadfäst i ett avtal mellan Storbritannien och Kina, det anglosineska avtalet, om "ett Kina, två system". "Ett Kina, ett system, ett parti" kommer allt närmare, vilket är oerhört oroväckande. Jag önskar därför att vi kunde få se fler åtgärder från europeisk nivå.

Fru talman! Utrikesministern hänvisar till att sex av åtta partier i EU-nämnden skickade med ett mandat att utrikesministern skulle driva på eller undersöka förutsättningar för en sanktionspolitik mot Kina givet det som har skett. Precis som utrikesministern konstaterade gick detta inte att uppnå den här gången. Men jag tror att det är väsentligt att det finns med i den politiska och diplomatiska verktygslådan. Om ett uppträdande inte är gott utan till och med är dåligt, trots varningar, måste detta medföra konsekvenser.

Fru talman! Jag har inget emot den videokonferens som EU:s ledning ska ha med den kinesiska ledningen. Jag tror tvärtom att det i grunden är bra. Det är just sådana tillfällen som ska utnyttjas för att varna och peka på den utveckling som vi ser. Därför finns det all anledning att man i dag säger att det som nu sker och som riktas mot Hongkong inte tolereras och att det kommer att få konsekvenser. Det *måste* få konsekvenser för Europas och Sveriges relationer.

Man måste dessutom se detta i ett bredare perspektiv, vilket min interpellation handlade om. Den senaste tiden och de senaste åren har det handlat om attackerna mot demokratiförespråkare och systemet i Hongkong. I förlängningen finns hotet att det i nästa steg kommer att vara Taiwan.

Precis som Håkan Svenning från Vänsterpartiet påpekade är Taiwan i dag den fria ön i närområdet till vilka många exilkineser sätter sitt hopp. De kan använda det som en syresättare i det demokratiska samtalet.

Vidare ser vi hotet mot Sydkinesiska havet. Kinas politik är att påstå att man har kontroll över olika öar och korallrev och säger att det är kinesiskt territorium. Utrikesministern lyfte ju också fram att detta strider mot havsrätten och mot ett domslut från Haag 2016. Vi ser nu dessutom gränskonflikterna med Indien.

Mycket riskerar alltså att ske i pandemins skugga. Dessvärre är mycket av det väldigt negativt. Detta måste få konsekvenser.

Anf. 29 HÅKAN SVENNELING (V):

Fru talman! Efter massakern på Himmelska fridens torg 1989 visade EU tydlig enighet när man införde ett vapenembargo mot Kina, vilket än i dag gäller. Riksdagen visade också på stor enighet i december då vi var helt eniga i ställningstagandet om den skrivelse som regeringen hade lämnat till oss angående arbetet med Kina.

Något som vi tog upp i betänkandet var att man behöver rikta sanktioner mot de MR-kränkningar som sker i Xinjiang – Östturkestan – mot framför allt folkgruppen uigurer. Man har satt kanske så många som 1 miljon människor i olika slags fångläger. Det har till exempel USA redan nu infört sanktioner emot, även om Trump har gjort lite märkliga uttalanden vad gäller lägren.

EU står just nu inför stora utmaningar. Det råder till viss del enighet om Kinapolitiken, men vi ser genom de 17 + 1 och Belt and Road-initiativet att Kina väldigt aktivt försöker splittra EU. Här kommer den stora utmaningen för utrikesministern, det vill säga att få till en tydlig enighet framöver. Sverige behöver vara drivande och lyfta upp flera olika förslag om på vilka vägar EU tydligare skulle kunna agera, till exempel på det sätt som man gjorde efter händelserna på Himmelska fridens torg.

Vi har än så länge inte riktigt sett några positiva effekter av coronapandemin på Hongkongs demokrati. Människor har snarare *inte* kunnat protestera i samma utsträckning som tidigare. Jag hoppas att vi kommer att kunna se positiva effekter när det gäller Kinas maktambitioner i ljuset av coronakrisen. För Sveriges del är det viktigt att vi sätter mänskliga rättigheter framför handel med Kina, tycker jag.

Med det sagt vill jag önska en trevlig sommar till fru talmannen, utrikesministern och mina kollegor i riksdagen. Ta hand om er! Detta gäller även personalen.

Anf. 30 Utrikesminister ANN LINDE (S):

Fru talman! Regeringen fäster naturligtvis stor uppmärksamhet vid det som händer i Hongkong. Vi har flera gånger nu tagit upp Kinaskrivelsen. I den handlar mycket om att vi ska samverka med EU för att få så stora möjligheter som möjligt att ställa krav på att Kina följer de folkrättsliga förpliktelser som finns. Jag måste därför reagera på att Hans Wallmark sa att EU-nämnden sagt att jag skulle driva eller undersöka förutsättningarna för sanktioner.

Jag hade gärna undersökt sådana förutsättningar. Då hade vi nog fått större möjligheter att nå framgång. Eftersom vi var helt ensamma slogs den dörren igen både inför Kinas ögon och inför hela den europeiska presskåren då Borrell valde att peka ut ett land som det enda som velat ha detta. Det hade varit mer effektivt om vi hade fått arbeta på normalt diplomatiskt sätt.

EU står dock bakom samma princip som Sverige gör, nämligen ”ett land, två system”, för att bevara ställningen för Hongkongs självstyre. Man ska inte bara ha ett politiskt utan även ett juridiskt system i enlighet med den grundlag som finns. Det är av grundläggande betydelse för att de mänskliga fri- och rättigheter som Hongkongborna tillerkänns ska kunna respekteras.

Våra utlandsmyndigheter i Kina och UD har sedan tidigare fört fram regeringens syn till nationella kinesiska myndigheter i både Peking och Hongkong. Vid EU:s utrikesministerkrets den 29 maj betonade jag vikten av att EU är tydligt. Jag uppmanade också EU:s utrikestjänst EEAS att inleda diskussioner om EU:s fortsatta samlade gensvar – det är ett arbete som pågår – och att man vid dagens toppmöte mellan EU och Kina ska vara väldigt tydlig när man kommenterar den allvarliga händelseutvecklingen i Hongkong.

Det var också viktigt för Sverige att markera vår hållning i fråga om Hongkong under rättegången mot 15 personer i demokratirörelsen. Frågan har fått uppmärksamhet i Sverige och inte minst inom fackföreningsrörelsen. Det gäller alla tre centrala fackföreningar. Inte minst gjordes vid LO-kongressen ett mycket starkt uttalande, bland annat för att en av de 15 är generalsekreteraren från HKCTU, det vill säga deras fackförening, Lee Cheuk Yan.

Som jag sa såg jag till att vår konsul var på plats vid rättegången den 15 juni. Där fanns alltså EU som helhet samt Sverige. Jag hoppas att fler av EU:s länder kommer att välja att vara på plats vid andra tillfällen, som tyvärr kommer att komma. Jag tror att det spelar roll.

Anf. 31 HANS WALLMARK (M):

Fru talman! Att utrikesministern, en företrädare för Vänsterpartiet och en företrädare för Moderaterna debatterar Folkrepubliken Kina, Hongkong och Taiwan tror jag rätt väl illustrerar den svenska Kinahållningen, som också kom till uttryck i utrikesutskottets betänkande över regeringens Kinaskrivelse. Jag vill hävda att det betänkandet är tydligare, kraftfullare och mer representativt för vad riksdagen tycker än vad själva regeringsskrivelsen är. Att EU-nämnden med sex av åtta partier ger denna typ av instruktioner till utrikesministern visar var den politiska kraften finns på en skala i förhållande till Folkrepubliken Kina och det den utsätter andra för. Jag tror att det är nyttigt och viktigt för regeringen att ta i beaktande att detta är stämningen i Sveriges riksdag som den kommer till uttryck i sex av åtta partier.

Fru talman! Jag tror att det är viktigt att vi har svenska representanter sida vid sida med representanter för EU när det pågår olika former av rättegångar som handlar om övergrepp mot mänskliga rättigheter. Det är bra. Jag tror också att det är viktigt att påminna om att EU har strukturerade dialoger med Hongkong. Då är det viktigt att även de som står utanför det Kinakontrollerade får vara involverade.

Min interpellation handlade om att vi måste inse faran i det som nu sker i Hongkong. I nästa steg är det riktat mot Taiwan, och i nästföljande steg finns det ytterligare ambitioner ut mot Sydkinesiska havet och andra länder i området. Det är därför det är viktigt med en enkel princip: Goda relationer och gott beteende ska belönas, man ska varna för dåligt beteende

och ifall dåligt beteende uppvisas måste detta få konsekvenser. Det måste vara den svenska linjen, och det måste vara den europeiska linjen.

Prot. 2019/20:142
22 juni

Svar på
interpellationer

Anf. 32 Utrikesminister ANN LINDE (S):

Fru talman! Jag tackar Hans Wallmark för att han tagit upp denna viktiga fråga till interpellationsdebatt. Jag delar åsikten att det är trevligt att även Håkan Svenneling från Vänsterpartiet ville vara med i debatten. Det visar på bredden i frågan om Kina i Sveriges riksdag.

I Kinaskrivelsen och i utrikesutskottets betänkande slås det fast att EU är en grundsten i regeringens arbete när det gäller frågor som rör Kina. Det är av central betydelse att Sverige och EU bedriver en gemensam, kraftfull och tydlig Kinapolitik. Men det är väldigt mycket bättre om man får EU att verkligen göra det genom att använda diplomatiska sätt när det behövs och om allihop gör det, så att vi inte står ensamma i en fråga.

Vi kommer att ställa krav på att Kina ska följa sina folkrättsliga förpliktelser och ta ansvar för det multilaterala samarbetet, som bygger på regler. Detta gäller den allvarliga händelseutvecklingen i Hongkong, men det gäller också situationen i Sydkinesiska havet och Kinas agerande mot Taiwan. Vi ser med stort allvar på situationen i Hongkong, som jag har sagt, och vi kommer även framdeles att stödja Hongkongs självstyrande ställning.

När det gäller situationen i Sydkinesiska havet anser vi att lösningarna måste sökas genom dialog för att man ska hitta fredliga vägar framåt. Det är beklagligt att Kina försöker begränsa Taiwans rörelseutrymme. Sverige och EU har ett intresse av att säkra Taiwans deltagande i internationella organisationer, inklusive WHO. Meningsmotsättningarna mellan Taiwan och Kina måste lösas på fredlig väg. Det är också av stor vikt att inte Kina eller någon annan stat undergräver den regelbaserade världsordningen.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 10 Svar på interpellationerna 2019/20:413 och 424 om Sveriges resultat i PISA-undersökningen 2018

Anf. 33 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S):

Fru talman! Richard Jomshof har frågat mig om jag haft någon som helst vetskap om det omfattande fusket och vad jag tänker göra för att säkerställa att det inte händer igen. Robert Stenkvisst har frågat mig vilken information jag fått om urvalsunderlaget till PISA-rapporten, om jag anser att det är lämpligt att rektorer avviker från de regler som gäller angående vem som ska skriva PISA-testet, vilka åtgärder jag vidtar för att detta ska undvikas i framtiden samt vilka omedelbara åtgärder jag tänker vidta för att vi framöver ska kunna få trovärdiga PISA-resultat.

Inledningsvis vill jag säga att man ska kunna lita på en så stor studie som PISA. Regering, riksdag och hela det svenska skolsystemet behöver ha bra underlag om elevers kunskaper och kvaliteten i grundskolan för att kunna fatta rätt beslut. PISA är en av flera viktiga studier för att följa de svenska kunskapsresultaten.

Det är Statens skolverk som är ansvarigt för de internationella kunskapsmätningar som Sverige deltar i, och OECD har sedan tidigare granskat och godkänt PISA 2018. Skolverket menar att studien genomförts i enlighet med gällande riktlinjer från OECD och att det inte finns skäl att ifrågasätta den resultatuppgång bland elever med svensk bakgrund som skett. Skolverket har också själva redogjort för att det eventuellt saknas utrikes födda elever i urvalet, vilket enligt Skolverket kan vara en effekt av bortfall och exkluderingar (se *PISA 2018. 15-åringars kunskaper i läsförståelse, matematik och naturvetenskap* från 2019 och *PISA 2018: Undersökningens syfte, genomförande och representativitet*, information publicerad på www.skolverket.se). Regeringen utgår givetvis från att svenska myndigheters och OECD:s officiella statistik är korrekt. Jag har därför inte haft några skäl att ifrågasätta statistiken.

Det är i sammanhanget också viktigt att komma ihåg att de svenska kunskapsresultaten de senaste åren har ökat i en rad olika internationella mätningar. Samtidigt är det allvarligt att det nu uppstått frågetecken kring om alla skolor följt reglerna för vilka elever som ska exkluderas. Givetvis ska varje deltagande skola hålla sig till de regler som bestämts av OECD när det gäller vilka elever som ska göra testet. Allt annat är olämpligt.

Jag har därför försäkrat mig om att Skolverket tar den här frågan på allra största allvar. Jag förutsätter exempelvis att Skolverket på bästa sätt kommer att arbeta för att instruera deltagande skolor om gällande regler vid deltagande i PISA 2021.

För regeringen är det ytterst viktigt att den statistik och kunskap som vi får från PISA är och kan tolkas korrekt och att resultaten är jämförbara över tid. OECD kommer därför återigen att granska den svenska statistiken och resultaten. Inga som helst tvivel ska råda kring Sveriges resultat. Jag ser därför fram emot att OECD nu kommer att göra ytterligare en granskning av PISA 2018 och den svenska statistiken.

Anf. 34 RICHARD JOMSHOF (SD):

Fru talman! Efter en flerårig resultatförsämring visade PISA 2018 en uppgång för svenska elever. Men uppgången verkar tyvärr bygga på friserade siffror. Tidningen Expressen har nämligen rapporterat att en stor mängd utrikes födda elever har plockats bort felaktigt ur PISA-urvalet.

Detta är egentligen ingen nyhet. När PISA-rapporten presenterades framfördes från flera håll kritik mot att drygt 11 procent av eleverna hade gallrats bort, den största delen på grund av bristande språkkunskaper. Det var i själva verket så att Sverige plockade bort flest elever av alla deltagande länder i hela världen. Skolverket erkänner dessutom att det stora flertalet av dem som exkluderades i PISA 2018 kan kopplas till Sveriges stora flyktingmottagande.

Hur många det rör sig om vet vi däremot inte. Sverige har nämligen valt att inte redovisa hur många som har plockats bort. I själva verket var Sverige och Italien de enda länderna i den senaste PISA-studien som valde att inte särredovisa grupperna.

Fru talman! Enligt regelverket får utrikes födda elever som fått undervisning i svenska i mindre än ett år undantas från att göra provet. Har man däremot fått svenska i ett år eller mer ska man skriva provet. Men tidningen Expressen har talat med flera rektorer som erkänner att de har valt att ignorera regelverket. Man har också dragit gränsen på lite olika sätt, fram-

för allt när det gäller de nyanlända. Det är naturligtvis inte rimligt att rektorer och skolor ger helt olika svar eller att man väljer att göra en bedömning från fall till fall. Tanken är väl att de ska följa samma regelverk.

Fru talman! Professor Magnus Henrekson vid Institutet för Näringslivsforskning har tittat på statistik från olika myndigheter och kommit fram till att Sverige sannolikt skulle ha presterat sämre eller till och med betydligt sämre om Sverige hade följt gällande regelverk.

Henrekson säger bland annat: "Här verkar finnas grava metodfel som systematiskt förbättrat genomsnittet. Sedan har Skolverket använt detta uppumpade genomsnitt för att ge en alltför positiv bild av hur den svenska skolan utvecklats".

Om Sverige hade följt OECD:s regelverk skulle till exempel de svenska resultaten i läsförståelse varit som minst 5 och 13 poäng lägre, detta enligt Expressens granskning. Anledningen till detta är att ett stort antal utrikes födda elever har plockats bort ur PISA-urvalet på felaktiga grunder.

Ett 5 poäng lägre resultat i läsförståelse motsvarar nästan hela Sveriges uppgång sedan PISA 2015. Om det skulle vara 13 poäng lägre resultat hade det i stället inneburit en tydlig nedgång och ett ras på över tio placeringar i den internationella rankningen i PISA 2018. Enligt Magnus Henrekson kan dock även en nedgång på 13 procentenheter vara för lågt räknat.

Utbildningsministern hänvisar i sitt svar till Skolverket. Skolverket menar att studien har genomförts i enlighet med gällande riktlinjer från OECD. Samtidigt ger Expressens granskning en helt annan bild.

Jag ställer en följdfråga. Vad jag skulle vilja veta är: Hur förklarar utbildningsministern denna diskrepans?

Anf. 35 ROBERT STENKVIST (SD):

Fru talman! Tack, statsrådet, för svaret!

Vi har behandlat den här frågan förut både i utskottet och annorstädes. Jag ställde tre frågor i min interpellation. Fråga 1 har jag i princip fått svar på. Kvar står fråga 2 och fråga 3. Vilka signaler fick ministern angående brott mot regelverket? Och så viktigast: Vilka åtgärder tänker utbildningsministern vidta inför nästa test? Det kommer ju flera tester.

Fru talman! Jag börjar med att lite kommentera utbildningsministerns svar. Ekström svarar: OECD har sedan tidigare granskat och godkänt PISA 2018. Ja, men de visste inte att enskilda rektorer brutit mot regelverket när de godkände detta. Det visste väl inte Skolverket heller, trodde jag. Men nu erkänner Skolverket att man hade onda aningar, som framgår av den Expressenartikel vi nämnt.

Jag personligen har inte ifrågasatt att det har skett en reell uppgång bland elever med svensk bakgrund. Det har det sannolikt gjort. Jag har starkt ifrågasatt rektorer som bryter mot regelverket med uppsåt och skapar osäkerhet kring hela testet.

Jag undrar ibland om statsrådet Ekström och Skolverket förstår vilken skada dessa enskilda rektorer verkligen orsakar. Det finns som jag bedömer det en enorm pedagogisk skada som den rektor som gick ut i Expressen har ställt till med. Det är kanske det allvarligaste i allt detta.

Nu kan det finnas fler rektorer som tror att det är okej att bryta mot regelverket. Det är så det fungerar. När en rektor går ut och säger: "Jag

bryter mot regelverket” är det nästan så att jag tycker att man koketterar med det.

Det ligger på regeringen, Skolverket och statsrådet Ekström att hantera den pedagogiska skadan. Jag tror inte att det är några andra som kan hantera den. Det sammantagna resultatet skulle också ha blivit sämre om reglerna följts oavsett om det skett en uppgång bland elever med svensk bakgrund.

Jag tvivlar inte på att Skolverket har gett direktiv om hur regelverket ser ut för PISA-testet. Det gör jag inte. Men hur tydligt och distinkt har det varit när en rektor kan gå ut och rent ut säga att hon har brutit mot regelverket? Hon skäms inte ens för att säga det. Det är en jätteviktig fråga.

Fru talman! Utbildningsminister Ekström svarar: Regeringen utgår givetvis från att svenska myndigheters och OECD:s officiella statistik är korrekt. Men det är den ju inte. Den är inte helt korrekt.

Det gäller några rektorer, jag vet inte hur många. Expressen skriver om tre rektorer som erkänt att de har brutit mot regelverket. Jag har ingen aning om hur många fler rektorer som har gjort det. Men det är illa nog att tre rektorer gör det. Då är det inte ett korrekt resultat. Min talartid börjar ta slut. Jag stannar där.

Anf. 36 ROGER HADDAD (L):

Fru talman! Också jag vill tacka utbildningsminister Anna Ekström för kommentarerna om PISA-mätningen. Liberalerna har återkommande lyft upp den frågan. Det gäller inte minst de påstådda felaktigheterna i PISA-mätningen.

Jag vill inte ta till ord som att det har fuskats eller till och med stå här och spekulera i om det faktiskt har förekommit felaktigheter. Det viktigaste för oss i Liberalerna är att ta reda på om det har begåtts några felaktigheter.

Vi tror på internationella jämförelser. PISA-mätningen är den viktigaste internationella mätningen när det gäller skolan som Sverige deltar i. Vi från Liberalerna bejakar den typen av utbyten, dialog och jämförelser när det gäller kunskapsutvecklingen men också skolsystemen inom OECD.

Jag blir lite osäker när jag läser svaret. Statsrådet och regeringen skriver att Skolverket redogjorde för att det eventuellt saknas utrikes födda elever i urvalet. När Skolverket besökte utbildningsutskottet tillsammans med regeringen framkom det tydligt att man inte riktigt har kontroll över vad som sedan händer när man sänder ut instruktionerna och hur det faktiskt genomförs ute på fältet.

När det gäller särredovisning och urvalsprinciper är det också viktigt om man har gjort fler avgränsningar än tillåtet. Det gäller också hur man kan ha kontroll över mätningen och proceduren.

Här vill jag gärna höra vad statsrådet och regeringen säger. Vi från Liberalerna har nu krävt en oberoende extern och nationell granskning av PISA-mätningen. Då tycker inte jag att man bara ska blicka fram mot nästa mätning.

Vi måste säkerställa att den mätning som har genomförts har skett på korrekta grunder. Frågan till regeringen utifrån svaret blir: Kommer det att vara möjligt för regeringen, OECD, Skolverket och de som är involverade

– eller om vi får som vi vill, nämligen en oberoende granskning – att titta på särredovisningar och det faktiska underlaget?

Det handlar också om att kunna spåra ned till varje deltagande skola för att verkligen kunna bedöma: Har man följt regelverken som har bestämts av OECD, eller har man inte gjort det? När vi fattar skolpolitiska beslut, gör antaganden och drar våra slutsatser är det oerhört viktigt att det sker på korrekt grund. Därför är PISA-mätningen ett viktigt internationellt underlag i skolpolitiken.

Anf. 37 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S):

Fru talman! Jag är glad för det stora intresse som visas för OECD:s viktiga PISA-undersökning här i riksdagens kammare.

Jag vill påminna om att det nästan lät som om det här var den första uppgången efter många års nedgångar. Den förra PISA-undersökningen 2015 visade också på en ordentlig uppgång. Den var delvis statistiskt säkerställd, och delvis inte statistiskt säkerställd, ska sägas.

Vi har också undersökningarna Timss, Pirls och ICCS. De är alla viktiga internationella undersökningar som på ett väldigt likartat sätt har visat en substantiell uppgång i kunskapsresultaten för svenska elever under de senaste åren.

Jag vill också påminna om att när det gäller PISA 2015 råder det, även med de frågetecken som har satts i kanten för redovisningen av nyanlända elevers kunskapsresultat, inget som helst tvivel om att de som på OECD-språk kallas native – svenskfödda elever som har gått i svensk skola i hela sitt liv – visar en ordentlig uppgång också i den senaste PISA-undersökningen. Det behöver inte, och det ska inte, råda något som helst tvivel om att kunskapsresultaten har förbättrats i den svenska skolan under de senaste åren. Det är någonting som vi ska vara glada över.

Richard Jomshof gör i sin replik en poäng av att Sverige och Italien är de enda länder som inte redovisar vilka elever som har exkluderats och på vilka grunder. Det här är en fråga som sköts av Skolverket, men såvitt mig bekant beror detta på att den svenska lagstiftningen är sådan att man av sekretesskäl inte kan göra den typen av redovisningar.

Det är en lagstiftning som inte gäller enbart för PISA-undersökningen, utan det är en lagstiftning som gäller allmänt i den svenska förvaltningen. Den har alltså egentligen inte någonting med den här frågan att göra. Det är för mig alldeles omöjligt att svara på frågan om varför denna lagstiftning har kommit till. Jag kan bara konstatera, enligt vad jag har fått mig berättat, att det är denna lagstiftning som gör att redovisningen inte kan göras.

Både Richard Jomshof och Robert Stenkvist har gjort en ganska stor poäng av att rektorer sägs ha brutit mot reglerna. Det sägs att det har förekommit fusk. Det sägs att resultatet är felaktigt med angivande av exakta poänggränser. Richard Jomshof läser till och med högt ur debattartikeln i Expressen för att understryka detta.

Låt mig då påminna om att det här, precis som Roger Haddad påpekade, är påstådda felaktigheter. Det är påståenden som har framförts i en tidningsartikel, och det är påståenden som jag har tagit på så stort allvar att jag tycker att det är utmärkt att OECD gör en ordentlig kontroll och en ordentlig granskning av saken. Av samma skäl vill jag, som jag redan har sagt i utskottet, återigen påminna om att det naturligtvis är fel om rektorer inte följer reglerna. Men enbart på basis av en tidningsartikel kommer åt-

minstone inte jag att skyldigförklara rektorer eller tala om att de har gjort fel.

Jag vill tacka Roger Haddad för den fina beskrivning han gav av hur viktigt det är att vi har ett internationellt samarbete och hur viktigt det är att OECD gör de här studierna. Han beskrev också vilken stor glädje vi har av dem.

Det är därför jag har tagit de här uppgifterna på så stort allvar att jag har bett OECD att dubbelgranska de svenska PISA-resultaten.

Anf. 38 RICHARD JOMSHOF (SD):

Fru talman! Också jag vill naturligtvis tacka för svaret. Jag glömde det i mitt första inlägg, och jag ber om ursäkt för det.

Fru talman! Jag anser att problemet är mer djupgående än det uppdagade slarvet, fusket eller vad det än må vara, i samband med PISA-rapporteringen. Jag menar att detta visar på någon form av systemfel.

Vi vet att ett antal lärare är utsatta för hot och våld i skolan. Vi vet att situationen har blivit värre över tid. Vi vet att många lärare oroar sig över att gå till skolan på grund av det här. Vi vet att närmare hälften av lärarna i skolan tvingas ta betydande tid i anspråk för att skapa någon form av lugn i klassrummet, för att lösa konflikter och för att försöka skapa trygghet och studiero i klassrummet. Det är fakta.

Samtidigt vet vi också att elever runt om i landet länge har vittnat om ett hårdare skolklimat, där till exempel flickor och unga kvinnor utsätts för tillmälen och trakasserier och unga män berättar om misshandel och en allmänt otrugg skolmiljö. Det är också fakta.

Samtidigt har vi det som jag anser vara en aldrig sinande ström av nyanlända i våra svenska skolor, många med låg eller ingen skolbakgrund. Det är klart att en sådan politik kostar pengar, och det är klart att en sådan situation i skolan skapar problem för våra lärare och för våra elever, som är där för att lära.

Denna aldrig sinande ström av nyanlända skapar naturligtvis en resursförskjutning från svenska elever till nyanlända. Då är det inte konstigt att svensk skola under lång tid har brottats med en hel del problem – problem som man till stor del fortfarande brottas med.

Jag är fullt medveten om att trenden verkar gå uppåt, vilket är oerhört positivt. Det ska vi vara väldigt glada för. Men skolan är oerhört segregerad, och det vet vi. Vi vet också att många av problemen framför allt finns i vissa kommuner, i vissa förorter och i vissa problemskolor. Det är också de här skolorna som kostar enorma pengar och som drar ned genomsnittet. Det måste vi vara medvetna om, och det måste vi också kunna erkänna.

Jag menar någonstans att i stället för att åtgärda grundproblematiken, nämligen svensk invandringspolitik – och den belastar jag inte ministern med – väljer man att försköna och vilseleda, vilket man har gjort under flera års tid. Då pratar jag om hur regeringen, och även den förra regeringen, har agerat och uttalat sig i en lång rad frågor som kan kopplas till invandringspolitiken. Det gäller inte minst när vi talar om svensk skola, och i värsta fall kanske man till och med har manipulerat och ljugit när det gäller detta.

Om vi tittar på tidningen Expressen ser vi att det är tydligt att Sverige har plockat bort ett stort antal elever på grund av bristande språkkunskaper – till och med en större andel elever än antalet nyanlända 15-åringar. Det

är i varje fall vad som har framkommit i granskningen, och det verkar tyvärr stämma. Då kan man ställa sig frågan: Hur gick det här till?

En del av svaret skulle kunna ligga i – vilket också antyds i granskningen och i artikeln – att andra generationens invandrare i vissa skolor saknar grundläggande kunskaper i svenska och att man har valt att exkludera även dem. Om så skulle vara fallet är det inte tillåtet enligt OECD:s regelverk.

Då talar vi om elever som inte behärskar det svenska språket trots att de är födda i Sverige. Det är klart att det någonstans skapar problem, och det kan såklart också ge en missvisande bild över hur skolan i det stora hela – skolan i allmänhet – ser ut att fungera.

Vi måste våga prata om de delar som faktiskt inte fungerar, det vill säga skolor i kommuner som har tagit emot väldigt många människor från andra länder och som drar ned genomsnittet.

Jag hade ett antal frågor, men jag väntar med att ställa dem. Jag tror nog att statsrådet kommer att få frågor ändå.

Anf. 39 ROBERT STENKVIST (SD):

Fru talman! Precis som statsrådet säger härstammar mycket av kritiken från en enda artikel. Just därför har jag valt att inte citera forskaren Henrekson, som jag tror att han hette. Jag vill gärna ha fler källor.

Men mycket av det som står i artikeln är direkta citeringar. En rektor är till och med namngiven med förnamn och efternamn. Jag har inte gjort min hemläxa riktigt ordentligt, för då skulle jag ha lyft telefonluren och själv ringt upp rektorn. Det har jag inte gjort, men jag borde ha gjort det.

Jag är sverigedemokrat. Jag vet att tidningarna vinklar, ibland till och med så mycket att man kan kalla det för lögn. Men inte ens vi sverigedemokrater blir felciterade längre, så de direkta citaten i tidningen tror jag stämmer. Här går alltså en rektor ut och säger att hon har brutit mot regelverket. Det är direktciteringar.

Det som inte är direktciteringar och som vi kanske kan ifrågasätta är det som står om att Skolverket har misstänkt felaktigheter: Skolverket bekräftar att man på myndigheten misstänkt att det har skett felaktig bortgallring av utländska elever, vilket kan ha lett till ett för högt svenskt resultat.

Jag minns utskottsmötet vi hade efter att detta presenterades. Det var inte vi sverigedemokrater som hade högst tonläge vid det mötet, utan det var ett annat parti. Nu har vi dock på något sätt tagit ledartröjan i frågan, när det har kommit fram att det finns felaktigheter. Skolverket satt där med hela ledarstaben, som har arbetat med detta på Skolverket. De tittade mig och övriga i ögonen och intygade att allt hade gått rätt till. Men Expressen påstår att man redan då misstänkte att det hade skett en felaktig bortgallring av utländska elever.

Det kan vara mycket allvarligt om myndighetschefer inte ger korrekta uppgifter till oss vid utskottsmöten. Jag kan inte garantera att detta stämmer, men om det stämmer är det oerhört allvarligt.

Det är ingen som begär att de vid minsta misstanke ska redovisa det för oss i utskottet, men om det har funnits påtagliga, konkreta misstankar borde de ha nämnt det vid det utskottsmötet. Nu minns jag inte om statsrådet Ekström var med på det utskottsmötet, fru talman, där får jag lämna walkover, men jag blir ytterst bekymrad. Jag tycker att Skolverket inte har

visat någon ödmjukhet i denna fråga. Man kunde faktiskt ha visat lite mer ödmjukhet.

Det finns något som är viktigt. Jag återkommer till rektorn – hon som var direktiterad. Om OECD vid nästa test väljer ut samma skola, vilket de troligtvis inte gör, men om de gör det, skulle samma rektor återigen bryta mot regelverket. Så tolkar jag hennes uttalande i artikeln, där hon är direktiterad.

Därför anser jag att det krävs åtgärder från Skolverket och statsrådet Anna Ekström så att detta inte sker igen. Det är ju just därför testerna är så viktiga. Ingen ifrågasätter att de är jätteviktiga. Det är därför vi vill att det ska gå rätt till. Att det sker något slarvmisstag får vi leva med, men det är inte vad det är fråga om här. Här säger en rektor ...

Anf. 40 ROGER HADDAD (L):

Fru talman! Det var uppenbart när Skolverket tillsammans med regeringen presenterade rapporten i höstas att man var försiktig. Uppgången som uppmätts i samtliga tre ämnen är inte statistiskt säkerställd, om än att den visade på en positiv utveckling.

Det jag vill hävda från Liberalernas sida är att det är självklart att vissa elevgrupper ska exkluderas, inte minst nyanlända. Det sa vi också i december när rapporten presenterades. De frågetecken som har dykt upp till regeringen och Skolverket är om fler utöver den kategorin har exkluderats och därmed kan ha påverkat resultatet.

Jag blir ändå lite orolig när regeringen svarar att Skolverket menar att det eventuellt saknas utrikes födda elever, det vill säga inte ens vår expertmyndighet på området kan bekräfta för oss hur det ligger till. Det är den osäkerheten som gör oss oroliga, och jag hoppas att den också oroar regeringen.

Det framgår av rapporten att varje deltagande skola ska hålla sig till reglerna, men det finns inga mekanismer att säkerställa att så sker. Jag vill fortfarande veta vad det är regeringen tänker göra för att säkerställa att varje skola, från Skolverket ned till skolenhetsnivå, följer reglerna.

Vi har presenterat ett förslag: att en oberoende extern granskning på nationell nivå ska göras för att verkligen se över delarna. Hur ser regeringen på den frågan? Vi menar att det är bra om det kommer någon utifrån, en opartisk funktion, som tittar på PISA-mätningen, inte minst mot bakgrund av att Skolverket har sagt att man inte har gjort några fel och att det finns påstådda felaktigheter.

Anf. 41 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S):

Fru talman! Richard Jomshof säger att eftersom det är så många som är uteslutna, fler än vad som enligt några statistiska mått borde vara uteslutna, har fel begåtts. Jag vill peka på att det regelverk som vi här diskuterar är OECD:s regelverk. OECD har i sitt regelverk för PISA-undersökningarna bestämt att de elever som har varit i det skolsystem som ska mätas under en kortare tid inte ska ingå i urvalet. Anledningen är precis det som Roger Haddad tog upp, nämligen att mäta skolsystemets effekt. Det gör man inte genom att titta på elevernas kunskaper när eleverna är alldeles nyanlända.

Någonstans ska gränsen dras. Den dras på ett sätt i OECD:s regelverk. I fråga om hur det ska tolkas är jag mycket intresserad av OECD:s åsikter.

OECD är den organisation som inte bara har skrivit bestämmelserna utan som också har erfarenhet av hur de har använts, tolkats och tillämpats i de 79 medlemsländer och regioner som deltar i PISA.

Jag vill också påminna om att det inte enbart är på grund av språksvårigheter eller graden av nyanländhet – ursäkt svenskan! – som man kan uteslutas ur PISA-undersökningen utan det gäller också elever med kognitiva nedsättningar; på svenska de elever som går i särskolan eller liknande. Det är i själva verket skälet till att det är svårt att få en redovisning eftersom den lagstiftningen som skyddar elevernas sekretess är stark i Sverige.

Sedan tar Richard Jomshof upp frågan om elevernas trygghet och studiero. Det är ett mycket viktigt ämne. Där arbetar regeringen för fullt tillsammans med samarbetspartierna, bland annat med att ta fram en nationell handlingsplan för att stärka trygghet och studiero. Bristande trygghet och studiero i klassrummet och i skolan går förstås ut över alla elever, men allra mest över de elever som behöver mest stöd.

Richard Jomshof nämner också betydelsen av kunskaper i svenska språket. Det är också en fråga som inte bara är viktig utan som också tas på mycket stort allvar. Vi har under flera år lagt fram stora kompetensutvecklingsinsatser på ett stort språklyft, som innebär större möjligheter för lärare att undervisa effektivt i svenska för både elever med svenska som modersmål och elever utan svenska som modersmål. Det här har vi nyligen utvidgat till förskolan, som är det första steget i det livslånga lärandet. Vi har också en stor utredning som just nu utreder rätt till obligatorisk språkförskola. Det är en otroligt viktig fråga med tanke på hur viktigt det är att just förskolan lägger grunden till elevernas språkutveckling.

Richard Jomshof tar också upp frågan om likvärdigheten. Där vill jag enbart kort påminna om hur viktig den frågan är. Det finns en stor utredning av Björn Åstrand som vi alldeles nyss har tagit emot, som är ett resultat av bland annat Skolkommissionens arbete. I utredningen ges förslag på hur man kan stärka likvärdigheten i skolan. Det är mycket viktigt för alla elever, men naturligtvis också för de elever som med bristande likvärdighet riskerar att inte få tala svenska på skolgården utan bara i klassrummet.

Fru talman! Jag har fått flera frågor som handlar om hur jag ska säkerställa att OECD:s regelverk tillämpas på varje skola som deltar i PISA-undersökningen. Regeringens möjligheter att kontrollera exakt hur PISA-undersökningen tillämpas i skolorna – jag påminner om att det är frivilligt att delta i PISA-undersökningen – har en praktisk och juridisk gräns. Jag ska be att få återkomma i mitt nästa inlägg till varför det är så viktigt att just OECD gör granskningen. Jag har flera intressanta skäl, så stäng inte av ni som lyssnar!

Anf. 42 RICHARD JOMSHOF (SD):

Fru talman! Man kan självklart ha synpunkter på regelverket. Det kan till och med vara så att regelverket i vissa avseenden brister. Vad vet jag? Men det måste följas. Om vi inte följer regelverket kan ju inte resultaten jämföras vare sig mellan länder eller över tid.

Utbildningsministern säger sig ha tilltro till Skolverket och den statistik man har tagit fram, men nu finns det misstankar om att Skolverket inte verkar ha riktig koll på huruvida underlaget från de enskilda skolorna stämmer eller inte. Olika rektorer erkänner ju att de har valt att ignorera

regelverket, vilket också min partikamrat Robert Stenkvist förtjänstfullt tar upp. De har dragit gränsen på lite olika sätt när det gäller de nyanlända.

Skolverket erkänner att man misstänker att det har skett en felaktig bortgallring av utrikes födda elever, men Expressens granskning visar att Skolverket har gjort allvarliga felberäkningar och att man gravt har underskattat problemets omfattning när man har försökt att kartlägga felet. Enligt Expressen har Skolverket dessutom utgått från fel statistik.

Utbildningsministern sa i sitt svar att hon "förutsätter exempelvis att Skolverket på bästa sätt kommer att arbeta för att instruera deltagande skolor om gällande regler vid deltagande i PISA 2021". Men hur kan ministern förutsätta detta om nu bristerna är så grova?

Kan ministern garantera att samma fel inte upprepas vid nästa mätning?

Anf. 43 ROBERT STENKVIST (SD):

Fru talman! Jag undrar fortfarande varför Skolverket inte nämnde den felaktiga bortgallringen på vårt utskottsmöte direkt efter presentationen. Vi får väl alla vänta på OECD:s utlåtande när de har undersökt det här.

Vi ska följa regelverket. Det är ju inte så att vi ska ha ett så tufft regelverk som möjligt, utan vi ska följa det regelverk som finns. Om OECD ändrar regelverket och utökar så att man kan ta bort elever i upp till två år, ja, då får vi följa det. Jag säger inte att det skulle vara orimligt.

Statsrådet talar om att undersöka att varje skola som frivilligt deltar gör helt rätt. Vi förstår att det kanske är omöjligt. De verktygen finns inte. Det här är ju en uppgift som kommer från OECD, som ger ut regelverket. Jag föreställer mig att Skolverket delger det till de deltagande skolorna. Men Skolverket kan ju göra det på olika sätt. Nu har en rektor framträtt och sagt rent ut att hon deltar frivilligt i undersökningen, och ändå har hon brutit mot regelverket.

Skolverket måste kunna göra något om statsrådet Ekström initierar det. Man måste bli tydligare: Är ni inte villiga att följa regelverket, ställ då inte upp i undersökningen! Slarvfel och sådant kan vi aldrig göra något åt.

Med det vill jag önska statsrådet och talmännen en lång, skön och vilksam sommar.

Anf. 44 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S):

Fru talman! Tack än en gång för det stora intresse som visas OECD:s viktiga PISA-undersökning och det regelverk som OECD har!

Jag utlovade ju en gedigen genomgång av varför jag tycker att det är klokt att OECD gör den granskning som jag tycker bör göras.

PISA-undersökningen är viktig just eftersom den ger möjlighet att jämföra. Svensk skola har många och stora mål. Alla de målen mäts inte i PISA-undersökningen, men med PISA-undersökningen och andra internationella undersökningar får vi en jämförbarhet över tid som är tillräckligt heltäckande för att vi ska kunna säga något om tillståndet i den svenska skolan.

Därmed är det otroligt viktigt att beräkningen, regelverket, tillämpas på ett likartat sätt mellan olika länder och över tid. Om den tillämpas på olika sätt mellan olika länder, ja, då blir OECD:s listor över vilka länder som förbättrats och försämrats och förhållandena länderna emellan fel-

aktiga. På samma sätt och ännu värre är det om man gör ändringar över tid. Då får vi inte en bra bild av utvecklingen i det svenska skolsystemet.

Skälet till att jag tycker att det är så viktigt att OECD gör den här granskningen är att det är OECD:s regler det handlar om. Det är hos OECD som kompetensen finns om reglerna. Det är OECD som har möjlighet att kontrollera och veta hur reglerna tillämpas i andra länder.

Jag kan slå mig i backen på att det inte är första gången det händer att felaktigheter påstås ha begåtts ute på skolorna. Det är garanterat något som OECD varit med om tidigare och hanterat tidigare och har ett system för att följa upp.

OECD har inte bara kompetensen utan också integriteten. OECD har förtjänat ett gott rykte i de här sammanhangen. Och dessutom, handen på hjärtat, även om man inte trodde gott om OECD skulle man åtminstone tro att de övriga 78 länder och regioner som deltar inte skulle se mellan fingrarna med att OECD lät oss komma för långt upp.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 11 Svar på interpellation 2019/20:420 om skolor och förskolor med kopplingar till extremister

Anf. 45 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S):

Fru talman! Richard Jomshof har frågat mig vad jag avser att göra åt att ett flertal individer med direkta kopplingar till så kallade våldsbejakande extremistmiljöer driver skolor och förskolor i Sverige. Han har vidare frågat mig vad jag avser att göra åt att skolorna används för att sprida ett ideologiskt budskap för att nå ut och skapa förutsättningar för att radikalisera och rekrytera men också att det arbetar våldsbejakande extremister på skolorna.

Extremism och radikaliserings hör inte hemma i förskolor och skolor. Säkerhetspolisen framhåller i rapporter att personer som utgör hot mot Sveriges säkerhet och nyckelpersoner i att radikalisera unga människor har fått driva förskolor och skolor. Extremism, religiös påverkan eller brister i utbildningen kan aldrig accepteras.

All utbildning inom skolväsendet måste följa de bestämmelser som finns i skolförfattningarna. Skolan har ett demokratiskt uppdrag. Alla som verkar i skolan ska hävda de grundläggande värden som anges i skollagen och klart ta avstånd från det som strider mot dem.

Statens skolinspektion kan som tillsynsmyndighet vidta en rad olika åtgärder när skolor inte följer gällande bestämmelser. Det första steget är ett föreläggande om att vidta åtgärder för att undanröja brister i verksamheten. Redan i dag får Skolinspektionen enligt skollagen även återkalla ett godkännande av en enskild som huvudman för en fristående skola om ett föreläggande inte har följts eller missförhållandet är allvarligt.

Den 1 januari 2019 trädde nya bestämmelser i kraft i skollagen om lämplighetsprövning för ägar- och ledningskretsen för enskilda skolväsenden. Bestämmelserna säkerställer att den som äger eller leder en skola inte bara har tillräckliga resurser, erfarenheter och kunskaper utan även är laglydig, benägen att fullgöra sina skyldigheter mot det allmänna och i övrigt lämplig för uppgiften. I Skolinspektionens prövning ingår att

inhämta underlag från bland annat Polismyndigheten. Skolinspektionen kan i varje enskilt fall ta ställning till om ytterligare underlag bör hämtas in från andra myndigheter som till exempel Bolagsverket, Kronofogdemyndigheten eller Skatteverket.

Jag kan konstatera att de skärpta bestämmelserna för ägar- och ledningsprövning redan har använts som verktyg för att stoppa olämpliga huvudmän att driva så viktiga skattefinansierade välfärdsverksamheter som förskole- och skolverksamhet.

Betänkandet *Nya regler för skolor med konfessionell inriktning* (SOU 2019:64) innehåller förslag om att ägar- och ledningsprövningen av enskilda skolhuvudmän ska kompletteras med prövning mot särskilda demokrativillkor. Utredningen har remitterats, och förslagen bereds nu inom Regeringskansliet.

Regeringen har dessutom fattat beslut om att tillsätta en utredning om bland annat hur Skolinspektionen snabbare än i dag ska kunna återkalla ett tillstånd för en enskild huvudman för en fristående skola, alternativt besluta om statliga åtgärder för rättelser avseende en kommunal skola, i det fall skolan återkommande uppvisar brister i verksamheten som är allvarliga.

Regeringen är inte främmande för att vidta ytterligare åtgärder som behövs för att säkerställa att alla elever får en trygg och bra utbildning i våra skolor.

Anf. 46 RICHARD JOMSHOF (SD):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka för svaret. I det säger utbildningsministern bland annat att extremism och radikaliserings inte hör hemma i förskolor eller skolor. Utbildningsministern säger vidare att extremism, religiös påverkan eller brister i utbildningen aldrig kan accepteras.

Trots detta förekommer just extremism, religiös påverkan, radikaliserings och brister i utbildningen.

I slutet av maj rapporterade Säkerhetspolisen att flera individer med direkta kopplingar till så kallade våldsbejakande extremistmiljöer driver skolor och förskolor i Sverige. Enligt Säpo rör det sig om ett tiotal skolor och förskolor med kopplingar till vad man kallar våldsbejakande islamistisk extremism. Johan Olsson, operativ chef för Säpo, säger till Sveriges Radio att skolorna används för att sprida det han kallar ett ideologiskt budskap.

Dessa individer, dessa extremister, dessa islamister, använder alltså det svenska skolsystemet till att nå ut och skapa förutsättningar för att radikalisera och rekrytera. Totalt berör det skolgången för hundratals barn, och Säpo tror att det kan bidra till tillväxten i de så kallade extremistmiljöerna.

Fru talman! För ungefär ett år sedan, i juni 2019, kunde vi i Expressen läsa om hur flera IS-återvändare arbetar på svenska skolor. Flera av dem har dessutom ledande roller i rekryteringen till och finansieringen av det som Säpo kallar den våldsbejakande islamistiska miljön.

Tre månader senare, i september 2019, berättade Magnus Ranstorp, terrorforskare vid Forsvarshögskolan, att det går att koppla islamister till flera förskolor men också till familjedaghem runt om i Sverige. Målet med denna verksamhet är, enligt Ranstorp, att man vill sluta sig gentemot övriga samhället. Islamisterna motarbetar alltså det öppna och demokratiska

Sverige, och enligt Ranstorp börjar detta i förskolan och fortsätter hela vägen upp till gymnasiet.

När den operativa chefen vid Säkerhetspolisen Johan Olsson säger att skattemedel inte ska gå till att driva skolor som inte vilar på en demokratisk värdegrund låter det som en självklarhet. Det borde naturligtvis vara en självklarhet att extremister och islamister inte ska tillåtas driva skolor och förskolor i Sverige över huvud taget.

Tyvänn verkar dock allt vara möjligt i dagens Sverige, även skolor som drivs av eller har kopplingar till islamister. Det har nu gått så långt att Säpo kräver en lagändring för att få bukt med problemet. Det är bra, och det är en lagändring som Sverigedemokraterna har krävt länge.

Med anledning av detta skulle jag vilja fråga utbildningsministern: Varför är detta inte redan åtgärdat? Hur kan det komma sig att denna sorts skolor, förskolor och familjedaghem fortfarande existerar i Sverige?

Anf. 47 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S):

Fru talman! Det ska vara ordning och reda i klassrum och skolgång, men det ska också vara ordning och reda i styrningen av skolan. Regeringen har ett flertal utredningar igång som syftar till att skärpa reglerna kring styrningen i skolan. Jag syftar dels på de utredningar som handlar om att stärka tryggheten och studieron i klassrummet, dels på den utredning jag nämnde i interpellationssvaret, som handlar om att vi ska göra det lättare för Skolinspektionen att stänga skolor som begår olika felaktigheter.

Om Skolinspektionen i dag ska stänga en skola måste den haka upp detta på att det har hänt något som skolan inte har åtgärdat. En skola kan alltså åtgärda ett problem, få ny kritik, åtgärda det problemet, få ny kritik och hålla på så väldigt länge. Jag hoppas att vi med den utredning som vi har tillsatt ska kunna komma åt detta problem så att det blir lättare för Skolinspektionen att stänga skolor som har återkommande problem.

Jag kan också konstatera att regeringen under den förra mandatperioden skärpte regelverket kring den så kallade ägar- och ledningsprövningen. Det var en bra skärpning, och den har redan resulterat i att Skolinspektionen har kunnat agera mot skolor. Jag undrar lite försynt hur Sverigedemokraterna ställde sig i riksdagen när den frågan var uppe till omröstning. Röstade Sverigedemokraterna för en skärpt ägar- och ledningsprövning, eller röstade Sverigedemokraterna emot?

Richard Jomshof hänvisar till den lagändring som Säpo har talat om i medierna och gör det till något nästan mystiskt att Säpo kräver en sådan lagändring. Jag kan informera Richard Jomshof om att skälet till att Säpo gjorde det uttalandet var att man svarade på en remiss om fristående religiösa skolor som regeringen skickat ut. En utredare har föreslagit ett etableringsstopp för religiösa friskolor och dessutom skärpta regler för de religiösa friskolorna. Samma utredare har också föreslagit ett så kallat demokratikriterium, som Säpo har ställt sig bakom i sitt remissvar. Skälet till att Säpo är ute och klagör denna ståndpunkt är alltså just att en sådan fråga redan finns ute på remiss.

Också här blir jag lite fundersam. Hur ställer sig Sverigedemokraterna till att införa ett etableringsstopp för religiösa friskolor? Kan Sverigedemokraterna tänka sig att ompröva sitt tidigare negativa ställningstagande?

Anf. 48 RICHARD JOMSHOF (SD):

Fru talman! Vi har under flera års tid kunnat se hur islamister flyttar fram sina positioner i Sverige, sakta men säkert. Den svenska skolan är tyvärr inget undantag.

Det har tidigare till exempel rapporterats att beslöjade småflickor tvingats sitta bakom pojkarna längst bak i klassrummet på Växjö Islamiska Skola. Det har rapporterats att flickor med menstruation varit ovälkomna till delar av undervisningen på muslimska Römosseskolan i Göteborg. Det har rapporterats att Al-Azharskolan i Vällingby har en uppdelning mellan flickor och pojkar på skolbussen, där slöjbeklädda flickor tvingas sitta längst bak.

Det har dessutom tidigare till exempel rapporterats att 27 av 40 kommunala förskolor i så kallade utsatta områden i Stockholm, Göteborg och Malmö kan tänka sig att kontrollera barn och tvinga dem att bära slöja. Det rapporterades dessutom att barn har filmats av skolpersonal i syfte att försäkra föräldrarna om att barnet inte tar av sig slöjan i skolan.

I fjol omhändertogs muslimska Vetenskapsskolans vd av Säkerhetspolisen då han ansågs utgöra ett hot mot rikets säkerhet. Man har dock under flera års tid haft kännedom om skolans islamistkopplingar. Det handlar om kopplingar till IS och Muslimska brödraskapet. Man kan fråga sig vad Skolinspektionen, regeringen och, i det här fallet, Göteborgs kommun egentligen sysslar med. Jag anser att saktfärdigheten faktiskt är skrämmande. Och detta är ett urval.

Fru talman! Jag har tidigare frågat utbildningsministern om hon kan tänka sig att arbeta för ett förbud mot den islamistiska och kvinnofientliga slöjan i svensk för- och grundskola. Om någon undrar kan jag meddela följande: Det kan hon inte – det är hon inte villig att göra.

Med den sortens inställning är det inte konstigt att islamisterna flyttar fram sina positioner i Sverige. Islamister har, med regeringens goda minne, tillåtits att förpesta svensk skola under väldigt lång tid.

Fru talman! Det finns dock ett mer djupgående problem än några enskilda huvudmän. Även om samtliga islamister skulle förvägras möjligheten att bedriva skolverksamhet finns nämligen grundproblematiken kvar. Jag talar naturligtvis om islamismen, som tillåtits och fortfarande tillåts spridas i Sverige och tillåts vara, anser jag, en cancersvulst i det demokratiska samhället – med regeringens goda minne. Allt det vi och det svenska folket har kämpat för i århundraden, i generationer, håller på att raseras av socialister och liberaler. Det handlar om en destruktiv mångkulturalism och massinvandring.

Utbildningsministern säger i sitt svar att regeringen inte är ”främmande för att vidta ytterligare åtgärder som behövs för att säkerställa att alla elever får en trygg och bra utbildning i våra skolor”. Det är bra.

Men om ministern verkligen menar vad hon säger i sitt svar kan vi väl här och nu komma överens om att införa ett förbud mot slöja i svenska för- och grundskolor? De ska vara en frizon där flickor slipper ha på sig detta förnedrande plagg. Det kan vi väl i så fall komma överens om, om vi nu ska leva upp till demokratiparagrafen.

Om ministern verkligen menar vad hon säger i sitt svar kan vi här och nu komma överens om att förbjuda de muslimska friskolorna och i stället låta eleverna gå i andra skolor bland andra barn.

Anf. 49 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S):

Fru talman! En nackdel med förskrivna inlägg, Richard Jomshof, är att det inte finns utrymme att svara på frågor. Jag efterlyser fortfarande ett svar på frågan om hur Sverigedemokraterna ställde sig när regeringen fick gehör för sin proposition om skärpt ägar- och ledningsprövning, den nya lagstiftning som har lett till att åtminstone en skola har kunnat stängas.

Jag vill gärna ta tillfället i akt att klart och tydligt uttala att jämställdhet är en självklarhet i det svenska samhället. Det är något som vi kvinnor, tillsammans med många män, har kämpat för i decennier. Det är en fråga där segrarna inte har kommit gratis och där jag inte kommer att medverka till att något ges upp.

Jag kommer inte att medverka till någon lagstiftning där flickor av religiösa, politiska eller ideologiska skäl tvingas att sätta på sig plagg som de inte vill ha. Jag vill dock inte rikta samhällets eller lagstiftningens kraft mot de flickor som tvingas. Jag vill rikta samhällets och lagstiftningens kraft mot dem som tvingar flickor att ta på sig plagg som de själva inte vill ha. Detta är min absoluta och bestämda övertygelse. Jämställdhet kompromissar vi inte med. Den är för alla i Sverige, oavsett ursprung och religion.

Richard Jomshof tog upp familjedaghemmen i sitt första inlägg. Jag vill fästa Richard Jomshofs uppmärksamhet på en utredning som regeringen tog emot häromdagen, som har gått igenom formen pedagogisk omsorg som vi har i Sverige men som numera kvantitativt är ganska liten. Detta är en utredning som ger kalla kårar och där man ser kvalitetsbrister som inte bör förekomma. Utredarens förslag är att etableringsstopp ska införas i Sverige för pedagogisk omsorg. Detta är något vi ska fundera noga på.

Som dotter till en dagbarnvårdare och uppvuxen i ett familjedaghem vet jag vilken fin och bra omsorgsform det är och vilken god pedagogisk verksamhet som kan bedrivas där. Jag måste dock erkänna att jag har blivit mycket upprörd av de exempel som jag har fått ta del av, både genom den forskare som Richard Jomshof nämnde, Magnus Ranstorp, och genom utredningen.

Jag vill också påminna om att vi genom en ganska snabb läroplansändring har kunnat hantera en hel del av de exempel som Richard Jomshof lyfte fram på felaktigheter som har begåtts i fristående och kommunala skolor och förskolor. Vi har skrivit in i läroplanen att undervisning och utbildning ska ske på ett sådant sätt att man inte delar upp pojkar och flickor i olika grupper.

Jag kan försäkra Richard Jomshof om att regeringen tar den här frågan på mycket stort allvar. Att fristående skolor med religiös inriktning alldeles för länge har kunnat bedriva en verksamhet i Sverige som inte har varit bra för barnen eller för samhället har vi nu skaffat oss bättre verktyg att hantera tack vare en viktig lagändring i riksdagen. Jag hoppas att riksdagen ska kunna se till att vi får ännu bättre verktyg när vi så småningom ska gå igenom det förslag som läggs fram om religiösa friskolor och etableringsstopp för dem.

Anf. 50 RICHARD JOMSHOF (SD):

Fru talman! Att få svar om hur ett visst parti röstade i en viss votering låter sig inte göra här och nu, och jag tänker inte ställa den frågan till statsrådet heller. Hade jag fått frågan på förhand hade jag kunnat kolla upp det,

och då hade vi kunnat ha en debatt och diskussion om det. Vi röstar ju ganska ofta i den här kammaren.

Som sagt: Trots flera avslöjanden tror jag att vi bara har skrapat på ytan när det gäller problematiken med dessa muslimska friskolor. Jag vet inte om jag ska tolka statsrådets svar som att vi kanske faktiskt kan hitta en lösning på detta. Jag ser absolut inget problem med att stänga ned dem med omedelbar verkan.

Jag har sagt det förr och jag säger det igen, för jag tycker att det är viktigt: Oavsett om vi talar om svensk skola eller om samhället i stort måste vi göra allt som står i vår makt för att motverka den pågående islamiseringen av Sverige. Jag hävdar att den faktiskt utgör ett reellt hot mot det demokratiska och öppna Sverige.

Det spelar ingen roll om vi talar om krafter som driver på islamiseringen inom landets gränser, till exempel med hjälp av skolor och förskolor, eller om islamistiska stater som försöker driva på islamiseringen med riktade ekonomiska medel. Hur det kan komma sig att detta fortfarande är tillåtet är också en fråga som vi har debatterat. Kampen mot den antidemokratiska, våldsförespråkande och kvinnofientliga islamismen måste tas på alla plan alla dagar i veckan.

Avslutningsvis: Om man nu kämpar för jämställdhet, och jag tvivlar inte på att statsrådet gör det, är det märkligt att man verkar vilja kompromissa med dessa värden och faktiskt låter den här sortens individer och grupper få plats. Man ger dem utrymme. Man har gett dem möjlighet att starta denna verksamhet, där de kan förpesta undervisningen och vardagen för otroligt många barn. Detta kommer att få följdverkningar i samhället under lång tid framöver. Det är jag fullständigt övertygad om, tyvärr.

Anf. 51 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S):

Fru talman! Nej, det är klart att man inte ska ha läxförhör här i riksdagens talarstol. Men jag ska erkänna att jag är lite förvånad över att Richard Jomshof tar till sådana brösttoner om hur svenskt skolväsen har kunnat utvecklas på ett sätt som enligt hans egen beskrivning är helt destruktivt när Sverigedemokraterna faktiskt röstade nej till förslaget om ägar- och ledningsprövning och ökade tillståndskrav. Det var förrförra riksdagsåret som den omröstningen skedde här i riksdagen.

Jag blir lite förvånad också när jag hör kontrasten mellan Richard Jomshofs sätt att uttrycka sig här och vad SD tidigare har sagt om konfessionella friskolor. Där har partiet snarare uttalat sig för att konfessionella friskolor ska finnas kvar men med ökad inspektion och skärpt tillsyn. Men jag kanske har läst på fel ställe på Sverigedemokraternas hemsida.

Jag vill verkligen betona att bakgrunden till det uttalande som Säpo gjorde i tidningar och medier och som jag tyckte var väldigt intressant just var det förslag som nu är ute på remiss och som handlar om att införa ett demokratikrav för att man ska få starta och bedriva en friskola. Det ska bli mycket intressant att se hur den regeln tas vidare här i riksdagen. Tills vidare får jag tacka för den här interpellationen.

Om inget oförutsett händer är detta sista gången vi träffas här i kammaren inför sommaren, och därför ber jag att få tacka talmännen och riksdagens fantastiska personal, inte minst riksdagsstenograferna, för det arbete som vi har kunnat göra tillsammans under det här året. Allt dåligt jag

har sagt är mitt fel, allt som har blivit bra i protokollet är stenografernas förtjänst. Tack så mycket, och glad sommar!

Prot. 2019/20:142
22 juni

Svar på
interpellationer

(ANDRE VICE TALMANNEN: Jag får också önska ministern och alla andra en glad och trevlig sommar.)

(RICHARD JOMSHOF (SD): Det gör jag också.)

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 12 Svar på interpellation 2019/20:419 om tillgängligheten hos Transportstyrelsen

Anf. 52 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Fru talman! Thomas Morell har frågat mig vad jag avser att göra för att säkerställa tillgängligheten hos Transportstyrelsen.

Tillgängligheten till utredare på avdelningen körkort har enligt Transportstyrelsen inte försämrats av den pågående pandemin. Utredarna bemannar telefonen som vanligt.

Thomas Morell lyfter i interpellationen fram förvaltningslagens bestämmelser om bland annat service och tillgänglighet. Jag utgår från att Transportstyrelsen följer dessa.

Vad gäller ärenden om omhändertagna körkort finns i körkortslagen dessutom ett särskilt skyndsamhetskrav, vilket innebär att Transportstyrelsen utan dröjsmål ska pröva frågan om körkortet ska återkallas tills vidare eller lämnas tillbaka. Enligt uppgift från Transportstyrelsen anges därför i instruktionen till utredare att ärenden där körkort är omhändertaget i Sverige och där en utredning ska göras har högsta prioritet. Det framgår även av instruktionen att när ett körkort är omhändertaget måste beslut fattas inom enstaka dagar från det att körkortshavarens yttrande inkommit.

Som Thomas Morell väl känner till kan jag som statsråd inte uttala mig i enskilda ärenden. För den som anser sig ha blivit felaktigt behandlad av en myndighet, eller en tjänsteman på en myndighet, finns dock möjligheten att vända sig till Riksdagens ombudsmän, JO, som granskar att myndigheterna arbetar enligt de lagar och regler som styr deras arbete.

Anf. 53 THOMAS MORELL (SD):

Fru talman! Tack, statsrådet Tomas Eneroth, för svaret! Körkort är en värdehandling. Den betyder väldigt mycket för den enskilde individen, och för den som är yrkesförare är körkortet en förutsättning för levebrödet.

Individer kan ju ställa till det för sig. Det kan gå för fort när man kör, och en del dricker annat än vatten i samband med bilkörning, och det blir inte bra. Men alldeles oavsett vad det är som ligger till grund för att myndigheten gör ett ingripande som gäller körkortet måste hanteringen ske på ett snabbt och effektivt sätt, och den som är drabbad måste känna att hanteringen varit korrekt och att man inte har blivit försummad på något sätt.

Jag har jobbat i över 20 år i verksamheter som har nära anknytning till vägtrafik, körkort, körkortsomhändertaganden och åtgärder mot individer. När man gör sig skyldig till ett grovt brott ute på väg finns det ju en straff-

rättslig aspekt, och den sköter i regel polis, åklagare och domstol väldigt bra. Man har upparbetade rutiner för det.

När sedan den straffrättsliga delen är över kommer åtgärden, där myndigheten ska bedöma om man är lämplig som förare eller inte. Det är här som det emellanåt uppstår dröjsmål. I min interpellation hänvisade jag till ett enskilt fall. Det finns många andra sådana fall, och jag har så sent som i dag, mellan de debatter jag har haft här, suttit vid datorn och haft en dialog med andra.

Detta är alltså något som pågår. Jag kan också förstå att myndigheten är ansträngd under perioden med corona, för även där är det förstås sjukdomsfall. Men man behöver prioritera de människor som har fått besked om åtgärder när det gäller körkortet – så snart som möjligt. Det är väldigt många tankar som far omkring i huvudet hos den som har försatt sig i denna situation – det är oftast den enskilde själv som har gjort det. Man vet inte vad som kommer att ske, och man vill gärna omedelbart ringa till någon handläggare på Transportstyrelsen för att prata av sig och så vidare.

Detta är alltså en viktig fråga för den individ det berör. Myndigheten måste stå lite grann på tårna när det gäller körkortsingripanden för att detta ska fungera. Den enskilde ska också kunna tala i sin sak, föra fram vad som har skett och sådana saker, skriva ned ett yttrande och få det bedömt av myndigheten.

Jag är väl medveten om att ministern inte kan diskutera ett enskilt fall eller vidta åtgärder mot myndigheten, för då blir det fråga om ministerstyre, och det ska vi inte hålla på med. Däremot kan regering och riksdag agera när man upptäcker att en myndighet inte agerar så skyndsamt som den rimligen borde göra med hänsyn till den enskildes situation. Just körkortet är en oerhört viktig handling för människor. Det handlar om att kunna försörja sig. För den som är yrkesförare är körkortet än viktigare eftersom man inte får någon inkomst om man saknar körkort.

Anf. 54 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Fru talman! Jag tror att vi är helt överens om att myndigheten ska hantera dessa ärenden skyndsamt. Det framgår också, som jag sa, i både körkortslagen och instruktionerna till myndigheten att det är ett skyndsamhetskrav som gäller. Det innebär att man ska agera snabbt, och det gör Transportstyrelsen. De har påskyndat detta och förbättrat sina rutiner, men återigen: Det kommer säkert alltid att finnas tillfällen då någon inte är nöjd med hanteringen. Det finns också en särskild hanteringsordning där.

Skälet till att det finns ett skyndsamhetskrav är precis det som Thomas Morell åberopar: att det är viktigt för individen. Vi tenderar ibland som politiker att prata om hur många ärenden det är, om det är 8 000 eller 20 000 ärenden. Det är ungefär de summorna vi talar om: 20 000 årligen. Vi ska komma ihåg att för den enskilde individen är det helt avgörande beslut och hantering, som kanske skapar oro eller funderingar. Det är därför som det finns ett skyndsamhetskrav, och det är därför myndigheten har att hantera detta skyndsamt. Det gör också Transportstyrelsen, naturligtvis.

Anf. 55 THOMAS MORELL (SD):

Fru talman! Tack för svaret, statsrådet Eneroth! Jo, man kan nog säga att i de allra flesta fall kanske Transportstyrelsen hanterar detta så snabbt som man kan begära, men det finns trots allt ärenden som rinner utanför

systemet, som tar tid. Människor får inte svar. De kommer inte i kontakt med myndigheten.

Jag har, eftersom jag har den bakgrund jag har, väldigt mycket kontakter med förare från både norr och söder som upplever att de inte får sin sak prövad. Jag har mer än en gång sagt: Vänta! 48 timmar ska Polismyndigheten ha på sig för att skicka handlingar till Transportstyrelsen. Sedan ska myndigheten höra av sig på ett eller annat sätt. Men när det drar iväg så att det blir över en vecka från det att händelsen inträffar till det blir någon respons från Transportstyrelsen är det inte rimligt. Då har det gått för lång tid.

Det må vara så att de drabbade själva har försatt sig i situationen, men de lider verkligen av den press som det är när de inte vet vad som kommer att ske. Vad kommer jag att råka ut för? Jag har kört för fort, och polisen tog mitt körkort. Eller jag kanske körde påverkad, och polisen tog mitt körkort. Vad kommer att ske sedan? Vad kommer att hända med mig och min förutsättning att försörja mig framöver?

En hel mur av frågor radar upp sig framför de människor som är drabbade. Det gäller att komma igenom den muren så snabbt som möjligt och få kontakt med myndigheten. Får man bara kontakt med myndigheten kan man så att säga hantera den situation man sitter i. Men när man inte når fram uppstår problem.

Jag är trots allt så gammal att jag var med på den tiden då länsstyrelserna hade sina körkortsenheter. Då var enheterna betydligt mindre än i dag. Det var lättare att komma i kontakt med en enskild tjänsteman eller handläggare och att föra en dialog utifrån det. Det var väldigt mycket en nära relation till myndigheten och en snabb och korrekt bedömning. I dag känns det lite grann som att Transportstyrelsen trevar i mörkret i sin handläggning. Man får inte riktigt den stuns i ärendena som man skulle önska.

Jag upplever, i varje fall utifrån de kontakter jag har haft, att man inte lever upp till de skyndsamhetskrav som finns. Det tar för lång tid från händelsen ute på vägen till dess att myndigheten agerar. Den tid som förflyter däremellan är hemsk för den individ som det berör. Därför är det viktigt att ministern har en dialog med Transportstyrelsen om hur kommunikationen med den det berör kan förbättras. Det kan göras utan att man pekar med hela handen. Det går bra att ställa frågan också.

Anf. 56 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Fru talman! Jag tycker att en av de fina delarna i svensk statsförvaltning är just förmågan att upprätthålla det som är principerna i rättsstaten. I det här fallet är det personer som kanske har begått brott eller, precis som Thomas Morell själv beskriver, av egen oaktsamhet förlorat sitt körkort. Det spelar ingen roll. Här ska ärendena hanteras skyndsamt. Transportstyrelsen hanterar detta skyndsamt just för att det är en osäkerhet för den enskilde. Det är väl den grundläggande princip som jag tycker att vi ska passa på att vara stolta över i svensk statsförvaltning: att vi har myndigheter som faktiskt hanterar ärendena skyndsamt och följer de principer vi har i det här fallet med särskilda skyndsamhetskrav, just för att den enskilde ska kunna få besked så snabbt som möjligt.

Svepande omdömen i form av att det är dålig stuns i ärendena eller att man trevar i mörker har jag naturligtvis som statsråd svårt att ta ställning till. Jag delar inte uppfattningen att Transportstyrelsen i det här fallet är en

myndighet som trevar i mörker, utan man följer förvaltningslagens bestämmelser och försöker göra ett så gott jobb som möjligt för att skyndsamt hantera alla ärenden – jag tror att det är ungefär 20 000 om året. Det kan säkert finnas tillfällen då man inte klarar uppdraget. I så fall finns det möjlighet för den enskilde att vända sig till exempelvis Justitieombudsmannen, om man innan dess har prövat förvaltningslagens möjligheter att kräva beslut eller klaga på myndighetens hantering.

Jag noterar att man ändå klarar detta på ett väldigt bra sätt.

Vi ska vara stolta och glada över att vi har en myndighet som hanterar detta skyndsamt. Det är bra och viktiga riktlinjer vi har. Skulle det finnas skäl att förbättra dem finns det naturligtvis en beredskap att agera, men jag ser inte att det skulle vara fallet här. Däremot är det naturligtvis alltid bra att uppmärksamma om det finns brister i förmågan att upprätthålla en bra handläggning, om det till exempel är resursbrister. Men jag har inte förstätt det som att Thomas Morell i detta läge är beredd att tillskjuta mer resurser till Transportstyrelsen. I det här fallet handlar det väl om att man helt enkelt har en snabb och effektiv handläggning, och det är bra.

Anf. 57 THOMAS MORELL (SD):

Fru talman! Tack för svaret, Tomas Eneroth! Resurstilldelning tror jag inte är svaret på frågan. Jag tror snarare att man behöver effektivisera sina rutiner och kanske omprioritera lite grann i den situation som just nu råder. Jag vet inte hur det ser ut hos myndigheten, om de har ett högre sjuktal i dag än i ett normalläge. Men man kan anta att de är mer belastade av sjukdomar i detta skede än vad de är i ett normalläge.

Jag har själv varit utsatt för att man inte har agerat skyndsamt i ett körkortsärende. Det var när jag skulle förnya mitt körkort för några år sedan. Det blev av någon anledning liggande. Jag kan stå här och räkna upp ett antal fall, så det finns en förbättringspotential.

Jag tror inte riktigt på modellen med stora enheter, utan det var bättre förr när det var lite mindre enheter på länsstyrelserna som hanterade körkortet. Det var en snabbare handläggning, och har man en snabbare handläggning får man också ett effektivare flöde. Det tror jag är oerhört viktigt.

Jag tycker nog att statsrådet ska ta en diskussion med myndigheten vid nästa samtal och att man ska se vad man kan göra för att förbättra situationen, så att man agerar skyndsamt.

Även om individen själv har försatt sig i ett visst läge ska man behandlas med respekt i den hantering som sedan sker i myndigheten, och det ska ske skyndsamt.

Med detta vill jag önska fru talmannen, statsrådet och övriga här inne en trevlig sommar. Vi ses till hösten i nya, intressanta debatter!

Anf. 58 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Fru talman! Jag vill också önska Thomas Morell en trevlig sommar. Vi kommer säkert att ha debatter även framöver; det är jag nog så säker på.

Jag noterar att Thomas Morell och Sverigedemokraterna inte ser behovet av resurstillskott till myndigheten utan talar om effektivisering. Jag noterar också att Sverigedemokraterna och Thomas Morell i det här fallet kanske hellre ser en tillbakagång till att länsstyrelserna ska hantera frågorna. Detta var ett vägval som gjordes för relativt länge sedan.

Jag tycker att Transportstyrelsen generellt gör ett väldigt bra jobb. Jag tycker att det är bra att vi har ett skyndsamhetskrav och kriterier. Finns det tillfällen då man inte fullföljer detta finns det en ordning dit den enskilde medborgaren kan vända sig, vilket är viktigt. Vad skälet än månne vara ska individen ändå kunna få ett besked så snart som möjligt. Det är nog så viktigt, och där gör man ett gott jobb.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 13 Svar på interpellation 2019/20:426 om regionala flygplatser

Anf. 59 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Fru talman! Ann-Sofie Alm har ställt ett antal frågor till mig om regionala flygplatser.

Utbrottet av det nya coronaviruset har inneburit att resandet på de icke-statliga regionala flygplatserna i Sverige har minskat till mycket låga nivåer. Den stora majoriteten av flygplatserna befinner sig därför i en svår ekonomisk situation och löper en ökad risk för nedläggning. Det kan medföra att tillgängligheten till olika regioner i landet försämras och minska förutsättningarna att bedriva samhällsviktiga flygtransporter, till exempel ambulansflyg.

Regeringen har föreslagit för riksdagen att ett tillfälligt driftsstöd ska kunna ges till de regionala flygplatserna under 2020. Stödet uppgår till 100 miljoner kronor. Med stödet kan 22 flygplatser, från Pajala i norr till Kristianstad i söder, få en ekonomisk lättnad för att kunna upprätthålla tillgängligheten i hela landet.

Regeringen beslutade i december 2019 om ett uppdrag till Trafikverket att göra en översyn av de svenska beredskapsflygplatserna. Uppdraget har nyligen slutredovisats och bereds nu inom Regeringskansliet. Beredskapsflygplatserna har en viktig funktion i att säkerställa beredskap för att samhällsviktiga lufttransporter ska kunna utföras oavsett tid på dygnet.

Anf. 60 ANN-SOFIE ALM (M):

Fru talman! Jag vill tacka ministern för svaret och för att ministern insåg att det här är en väldigt viktig debatt att ta nu och inte i höst.

Jag instämmer i att flygplatserna befinner sig i en väldigt svår ekonomisk kris, men jag anser att ministern har fel i att det är en *ökad* risk för nedläggning av våra flygplatser. Jag vill påstå, fru talman, att det är en *akut* risk för att vårt inrikesflyg läggs ned.

Miljöpartiet ser naturligtvis sin chans att äntligen lyckas med sin flygfientliga politik. Men tänk om de ändå förstod att i den region som jag kommer ifrån, rymd- och flygindustrins högborg i Trollhättan, pågår det stora innovationskraftiga miljöprojekt i miljardklassen som kommer att förverkliga ett miljövänligt flyg!

Fru talman! Jag hävdar att det svenska inrikesflyget är helt avgörande för arbetstillfällen, innovationer, utveckling och tillväxt i Sverige.

Tillförlitliga kommunikationer är en avgörande faktor för näringslivet i vår del av Västsverige. En stor del av vårt näringsliv har sina kunder, anläggningar, ägare och leverantörer på andra platser i Sverige men också

utomlands. Därför är tillgången till fungerande flygförbindelser av största vikt för att få igång näringslivet, våra stora industrikoncerner och en blomstrande turismnäring.

Jag är glad att regeringen lyssnade till Moderaternas kloka förslag om ett tillfälligt driftsstöd till de regionala flygplatserna om 100 miljoner. Ett tillfälligt driftsstöd ger dock ingen flygtrafik, och jag skulle vilja fråga infrastrukturministern här i dag, fru talman, vad regeringen tänker göra för att långsiktigt se till att flygplatserna även fortsatt är i drift.

Även operatörerna, flygbolagen, är nämligen illa sargade i krisen. Det är fullt förståeligt att de nu först och främst satsar på de stora linjerna från de stora flygplatserna. Regeringen har satsat på att upphandla trafik på de små flygplatserna i Norrland.

Kvar blir de mellanstora flygplatserna i Syd- och Västsverige. Ofta har de, som i Trollhättan och Vänersborg, tillkommit eftersom tåg inte är ett möjligt resesätt att välja. Flyget behövs på dessa orter.

I diskussioner med flygbolagen framkommer det att de inte törs satsa på de mellanstora flygplatserna, detta för att de vill dela risken med flygplatsen. Här ställer kommunallagen till det lite grann, eftersom kommunala bolag inte kan använda sig av riskkapital.

Därför tror jag att staten behöver se till att det finns ett igångsättningsstöd. Det kan fasas ut efter tid och vid en kabinfaktor på 30–50 procent, men det behövs.

Fru talman! Regeringen har presenterat villkorade pengar: 5 miljarder till SAS. Jag skulle därför vilja ställa ett par frågor till infrastrukturministern.

Sverige ser ju olika ut. Resemöjligheterna är ojämnt fördelade, men regeringen har uttryckligen uttalat att hela Sverige ska leva.

Hur ser regeringen på att ställa villkor på SAS att tillse att alla destinationer får flygtrafik?

Hur ser ministern på möjligheten att införa ett igångsättningsstöd för att trafikera flygplatserna?

Om inte de här 100 miljonerna ska gå upp i rök behöver man även planera långsiktigt och bortom pandemin.

Anf. 61 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Fru talman! Tack, Ann-Sofie Alm, för engagemanget kring de regionala flygplatserna! Jag ska ärligt säga att jag verkligen delar detta engagemang, och jag delar också ambitionen, viljan och visionen om att vi ska kunna få fossilfritt flyg. Med bibränsle och elektrifiering av flyget ska vi få en utveckling där flyget också tar sitt ansvar för den klimatomställning som behöver göras.

Det är glädjande att Moderaterna nu får ett klimatengagemang även i flygfrågan. Motståndet mot både flygskatt och klimatkrav på flyget har ju varit ganska kraftigt från moderat håll. Jag tror att det är viktigt att vi alla är lika tydliga som flygindustrin själv är, från GKN till Heart Aerospace, liksom branschen som nu ställer upp med en egen ambitiös plan för flygets omställning ihop med Fossilfritt Sverige och som ser möjligheter för flyget att faktiskt klara av att göra den omställning som andra transportslag också gör, inte minst med elektrifiering men också med bibränsle.

Ann-Sofie Alm har ett antal påpekanden som inte riktigt stämmer. Det är inte så att SAS får 5 miljarder i kreditgarantier i det kreditgarantiopro-

gram som finns; det är öppet för alla flygbolag som verkat inom Sverige, där 1,5 miljarder var öronmärkta för just SAS.

Vi har upphandlat trafikplikt just för att upprätthålla samhällsviktiga transporter. I övrigt är ju ordningen så att det är marknaden som avgör flygets möjligheter där vi har kommersiellt flyg. Går vi in med upphandlad trafik ersätter det kommersiellt flyg, och då försvarar vi möjligheten för flyget att återstarta. Och det vi ser nu är att flyget sakta men säkert återkommer och återstartar.

Interpellationen handlade, som jag förstod det, i huvudsak om de regionala flygplatserna där vi från regeringens sida nu skjuter till resurser. Jag är glad att även Moderaterna stödde det förslaget i efterhand, för det är naturligtvis viktigt att vi hjälper kommuner och regioner med det ansvar som de har för sina flygplatser.

Vi har som sagt en utredning som precis har tittat på beredskapsflygplatser. Det är klart att i grunden är det viktigt att vi har bra redundans och bra förutsättningar för ambulansflyg, brandflyg och annat. Det var också skälet till att den utredningen tillsattes. Framöver behöver vi kanske ha en annan struktur både med anledning av den tekniska utvecklingen, till exempel elflyg, och med anledning av att vi numera har ökade krav och önskemål om till exempel ambulansflyg för transporter av patienter för operationer på Karolinska, Akademiska sjukhuset eller någon annanstans.

Det lyfts fram i det uppdrag som Trafikverket redovisade för regeringen så sent som i förra veckan. Jag kan därför uppmana Ann-Sofie Alm att läsa denna utredning. Den är spännande, och den triggar igång tanken för de utmaningar som flyget står inför.

Så nog är det viktigt att vi har en bra regional flygplatsstruktur. Men det är också viktigt att flyget precis som alla andra delar av transportsektorn tar sitt ansvar för att klara klimatomställningen. Där har vi aviserat att vi går vidare med miljödifferenterade start- och landningsavgifter och med andra insatser för att flyget ska få både stöd och hjälp att klara denna omställning så att hela transportsektorn klarar sitt klimatåtagande.

Flyget är viktigt för ett land som Sverige. Sverige är ett litet exportberoende industriland. Vi behöver bra flygförbindelser såväl inom landet som ut på världens marknader. Det är skälet till att vi arbetar enligt en flygstrategi. Det är också skälet till att vi särskilt har beaktat de regionala flygplatsernas villkor och inte minst nu gjort extrainsatser ekonomiskt för att hjälpa de regionala flygplatserna när pandemin har resulterat i att i princip allt flyg har stått stilla.

Anf. 62 ANN-SOFIE ALM (M):

Fru talman! Jag tackar ministern för detta mycket engagerade svar. Jag hoppas att vi konstruktivt kan jobba vidare med detta.

Fru talman! Vi står mitt i en högsommarvärme. Det är knasterorrt ute i markerna. I juli 2018 utbröt minst ett femtiotal skogsbränder i Sverige som omfattade totalt 25 000 hektar skog. Ungefär 7 000 räddningsinsatser utfördes i ofta otillgänglig terräng. Försvarmakten bidrog med 500 man. Det kom släckningshjälp från hela Sverige. Människor kom med mat till brandmännen. Folk kantade vägrenarna och hyllade brandmännen från andra nationer som hjältar. Norge bidrog med tio helikoptrar för vattenbombning, EU med två Bombardier Superscooper, italienarna och frans-

Prot. 2019/20:142

22 juni

Svar på
interpellationer

männen med fyra likadana tunga vattenbombande plan och Portugal med två mindre plan av typen Fire Boss.

Vi klarade det tillsammans den gången. Och kanske kan vi i Sverige tillsammans med våra nordiska grannar stå med egna brandflyg nästa gång. Men ett brandflyg i all ära är ganska värdelöst om det inte finns flygplatser som har beredskap.

Denna vår har vi drabbats av en pandemi. Flygplatserna har stått redo 24 timmar om dygnet för att ta emot och skicka iväg ambulansflyg med människor i nöd och i behov av snabb hjälp. De står också redo för att få iväg viktiga medicinska försändelser, där just snabbheten är en livsviktig faktor. Men ett ambulansflyg som räddar liv är i stort sett värdelöst om det inte finns flygplatser i beredskap och med professionalism i hanteringen.

Fru talman! Jag tror inte att jag behöver understryka vikten av att Sverige ska ha en trygg struktur för att hela landet ska ha tillgång till beredskapsflygplatser.

Fru talman och ministern! I dagarna kom flygplatsernas beredskapsutredning. MSB ger tydligt uttryck för en väl grundad rädsla för att flygplatser kommer att läggas ned. Jag delar denna rädsla, fru talman. Jag skulle vilja påstå att Sverige har ett systemfel som vi riskerar att permanenta, ett systemfel som ligger i att vår beredskap är allt annat än god. I denna beredskapsutredning framkommer att det i förarbetet presenteras en lista över beredskapsflygplatser. Men när utredningen är klar och presenteras visas en annan lista. Enligt både förarbete och färdigt förslag anser man att alla behövs.

Jag förstår att man kan välja utifrån väldigt många olika kriterier. Men jag skulle vilja fråga ministern, fru talman, hur regeringen kommer att agera framöver. Det handlar om 50 miljoner per år och 19 utvalda flygplatser av 22.

Fru talman! Är man inte förberedd är man oförberedd. Därför vill jag fråga ministern: Hur ser regeringen på möjligheten att rätta till ett systemfel, så att Sverige äntligen kan få ett system som är rätt och tryggt, och göra alla regionala flygplatser till beredskapsflygplatser?

Anf. 63 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Fru talman! Jag tackar Ann-Sofie Alm för engagemanget. Det skulle kanske vara på sin plats att påpeka att det var en moderatledd regering som gjorde det skifte som innebar att vi fick statliga flygplatser med *ett* ansvar och kommunala och regionala flygplatser med något annat.

Jag noterar också att det inte heller har varit något större engagemang från Moderaterna i fråga om att förstärka flygplatser eller kraftigt öka stödet till de regionala flygplatserna. Det är under denna regering som vi både har utrett och arbetat med de regionala flygplatsernas struktur och dessutom vid två tillfällen gjort extrainsatser i form av flygskattekompensation och nu extraresurser till de regionala flygplatserna för att de är viktiga.

Jag har verkligen ett engagemang, och jag tycker att de regionala flygplatserna är viktiga. Därför välkomnar jag att Moderaterna ansluter sig till detta engagemang. Vi behöver nämligen ett brett stöd för att vi ska ha en fungerande gemensam struktur framöver. Det är skälet till att vi gav uppdraget till Trafikverket att titta på de regionala flygplatserna, att titta på hur ansvarsfördelningen ska vara och vad som är statens engagemang och

vad som faktiskt är kommuners och regioners engagemang. Jag tror att det är viktigt att vi, inte minst med erfarenheterna av bränderna för två somrar sedan, säkerställer att vi har redundans och att vi har flygplatskapacitet som är öppen.

Vi ser också att ambulansflyget ökar i betydelse. För att de som lyssnar på denna debatt ska vara medvetna om vad vi talar om är det inte i så stor utsträckning fråga om akuta ambulanstransporter. Ofta är det ambulanstransporter för att patienter ska opereras någon annanstans. Ju mer centraliserad sjukvård vi har, desto mer ambulanstransporter kommer det också att vara från ställen som är mindre tillgängliga.

Det är klart att vi har en utmaning framöver när det gäller hur det gemensamma ansvaret ska se ut för den regionala flygplatsstrukturen. Denna regering har tagit ansvaret genom att skjuta till resurser och genom att se till att de regionala flygplatserna får extra resurser. Vi delar bördan och ansvaret med kommuner och regioner.

Men jag är nu inte beredd att föreslå att vi därmed ska gå längre i ett förstärkt av regionala flygplatser. Jag tror inte heller att Moderaterna har det på sin önskelista än så länge. Jag tror att det är bra att vi för en diskussion om vad flyget betyder för Sverige. Flyget är viktigt. Det är viktigt för ett land som behöver hålla ihop, inte minst med tanke på de långa avstånd som vi har. Det är viktigt för att säkerställa att vi har bra kontakter med omvärlden, inte minst på grund av att vi är ett exportberoende industriland. Det är viktigt att flyget finns där för snabba förbindelser när tåg eller vägtransporter inte är ett alternativ. Men det är också viktigt i ett skede när flyget ställer om och att flyget klarar klimatomställningen – övergången till biobränsle och till elflyg. Just i Västra Götalandsregionen kring Trollhättan finns kanske världens bästa kompetens ibland när det gäller flygets utveckling. Låt oss använda denna kompetens för att se till att vi också industriellt får en stark utveckling för flyget i Sverige.

Jag deltog nyligen i ett webinarium tillsammans med svenskt flyg om just elflygets framtid. Det är klart att även om vi ser starka klimatskäl att se till att här etablera elflyg när det är möjligt finns det naturligtvis också starka näringspolitiska och industripolitiska skäl att se till att vi har denna utveckling på hemmaplan. Därför satsar regeringen resurser genom Eliseprojektet och genom andra forsknings- och utvecklingsprojekt just för att stärka flygets omställning.

Välkommen in! Vi är fler som behöver se till att flyget klarar omställningen men också är tillgängligt i hela landet.

Anf. 64 ANN-SOFIE ALM (M):

Fru talman! Tack för välkommandet, Tomas Eneroth! Men hade inte Moderaterna drivit regeringen framför sig hade de regionala flygplatserna inte fått de 100 miljoner de nu får.

Min fråga handlade dock inte om vad före detta regeringar har gjort, utan min fråga handlade om vad den här regeringen ska göra framåt. Det är ett akut läge. Det räcker inte att halva regeringen vill flyget väl. Jag vill tacka för en informativ debatt, men jag vill också initiera en tanke om att Sverige skulle behöva en flygstyrelse likt vår rymdstyrelse. Flyget är inte bara infrastruktur – det är näringsliv, utbildning, utveckling, tillväxt och innovation. Det behövs en förstärkt över departementsgränserna.

Fru talman! Sverige är ett exportberoende land. Det märks inte minst när man står på Trollhättan-Vänersborgs flygplats och ser utländsk expertis – som ministern benämnde som världens bästa – och arbetskraft tas emot av företag från Bengtsfors, Kungshamn, Munkedal, Uddevalla, Trollhättan och Vänersborg. Dessa företag behöver naturligtvis flygplatsen, men för att den ska kunna starta upp igen efter coronakrisen behövs det flygtrafik. Jag hoppas, fru talman, att ministern har hörsammat det behov av igångsättningsstöd som flygplatserna har. Jag hoppas, fru talman, att ministern har hörsammat behovet av beredskapsflygplatser i hela landet, för hela Sveriges trygghet. Allting hänger nämligen ihop, fru talman. Det svenska inrikesflyget är avgörande för arbetstillfällena, innovationer, utveckling och tillväxt i hela Sverige.

Till sist, fru talman, vill jag önska dig, kansliet och naturligtvis även ministern en fin, trygg och trevlig sommar. Ta gärna flyget till Fyrbodal!

Anf. 65 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Fru talman! Tack, återigen, för engagemanget, Ann-Sofie Alm! Vi delar det när det gäller flyget.

Låt mig ändå vara lite extra formell: När man startar flyglinjer är det bara vid några enskilda tillfällen som det är regeringen som initierar det, och det är om vi ger Trafikverket i uppdrag att upphandla flyg enligt allmän trafikplikt. Det är reglerat internationellt och inte minst europeiskt, och då ska det finnas särskilda skäl – till exempel samhällsviktiga transporter. Detta har vi gjort. Vi tog ett unikt beslut för inte så länge sedan att just använda oss av allmän trafikplikt till Norrland och Gotland, eftersom jag och regeringen bedömde att läget var så allvarligt. När inget annat flyg fanns var vi tvungna att säkerställa att det finns samhällsviktiga transporter av sjukvårdsmateriel eller personer inom sjukvården.

I övrigt är det kommersiellt flyg som faktiskt klarar av detta, och vi ser nu att kommersiellt flyg återstartar i större utsträckning. Skälet till att vi har denna ordning är att flygmarknaden ändå har fungerat väl. Men lika trubbigt som EU-regelverket har varit under en längre tid när det gäller förutsättningar att från staters sida säkerställa viktiga transporter, lika viktigt är det att vi gemensamt kämpar för ett kanske mer utökat regelverk som ger stater möjlighet att upphandla flygtransporter när marknaden inte klarar av det.

Detta om trafikplikten – nu kunde vi etablera detta, och det har varit viktigt inte minst för Norrland och Gotland. Sedan har vi avsatt extra resurser till de regionala flygplatserna, och det är viktigt. Vi har en utredning om just beredskapsflygplatserna. Jag uppmanar alla att läsa den, för det är spännande läsning. Flyget är viktigt vare sig det gäller ambulansflyg och brandflyg eller att vi ska kunna komma till nära och kära, men det ska också klara omställningen.

Med det skulle jag vilja önska Ann-Sofie Alm en trevlig sommar och, naturligtvis, ett fortsatt starkt engagemang för flyget. Jag önskar även talmannen, kammarsekreterarna och alla övriga i riksdagen en trevlig sommar. Det gäller inte minst stenograferna, som gör ett fantastiskt jobb. Ha en trevlig sommar, så ses vi på barrikaderna framöver!

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Skrivelse

2019/20:171 Riksrevisionens rapport om konsumentskydd vid köp av nyproducerade bostadsrätter

Kammaren biföll talmannens förslag att motionstiden för ovanstående skrivelse skulle förlängas till och med *onsdagen den 23 september*.

EU-dokument

COM(2020) 240 Förslag till rådets beslut om tillstånd för Portugal att tillämpa en nedsatt punktskattesats för vissa alkoholhaltiga produkter som framställs i de autonoma regionerna Madeira och Azorerna

COM(2020) 261 Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om genomförande av kliniska prövningar med och tillhandahållande av humanläkemedel som innehåller eller består av genetiskt modifierade organismer och är avsedda att behandla eller förebygga covid-19

Motioner

med anledning av prop. 2019/20:169 Utvidgad förundersökningsrätt för Tullverket

2019/20:3638 av Johan Forssell m.fl. (M)

2019/20:3639 av Andreas Carlson m.fl. (KD)

Finansutskottets betänkande

2019/20:FiU62 Extra ändringsbudget för 2020 – Ersättning till riskgrupper, kapitalinsatser i statligt ägda företag och andra åtgärder med anledning av coronaviruset

Finansutskottets utlåtande

2019/20:FiU63 Subsidiaritetsprövning av kommissionens ändrade förslag till beslut om Europeiska unionens egna medel

§ 15 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 17 juni

2019/20:1595 Manlig omskärelse

av Sara Gille (SD)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2019/20:1596 Avfallsförbränningskatten

av Angelica Lundberg (SD)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2019/20:1597 Buller från idrott

av Ola Johansson (C)

till miljö- och klimatminister Isabella Lövin (MP)

Prot. 2019/20:142
22 juni

2019/20:1598 Bistånd till Palestina

av *Björn Söder* (SD)

till statsrådet Peter Eriksson (MP)

2019/20:1599 Transport av tunga fordon

av *Martina Johansson* (C)

till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2019/20:1600 Regionala flygplatser och säkra resor

av *Åsa Coenraads* (M)

till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2019/20:1601 Ambulansflygets framtid

av *Åsa Coenraads* (M)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2019/20:1602 Slopat danstillstånd

av *Hans Rothenberg* (M)

till statsrådet Mikael Damberg (S)

2019/20:1603 Östlig förbindelse

av *Jens Holm* (V)

till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2019/20:1604 Expansionen av Arlanda

av *Jens Holm* (V)

till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2019/20:1605 Relationen till Taiwan

av *Sara Gille* (SD)

till utrikesminister Ann Linde (S)

2019/20:1606 Åtgärder för minskad prostitution

av *Sara Gille* (SD)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2019/20:1607 Turkiets förföljelse av kurder

av *Sara Gille* (SD)

till utrikesminister Ann Linde (S)

2019/20:1608 Beredskap för elförsörjning

av *Björn Söder* (SD)

till statsrådet Anders Ygeman (S)

2019/20:1609 Folkhälsomyndighetens analyser

av *Björn Söder* (SD)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2019/20:1610 Förhindrande av upplopp

av *Björn Söder* (SD)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2019/20:1611 Ökade spänningar mellan Nord- och Sydkorea

av *Björn Söder* (SD)

till utrikesminister Ann Linde (S)

2019/20:1612 En fängelseetablering i Åmål

av *Magnus Jacobsson* (KD)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2019/20:1613 Visumfrihet för Kosovo

av *Magnus Jacobsson* (KD)

till utrikesminister Ann Linde (S)

2019/20:1614 Infrastrukturen i Lysekil och Fyrbodalen

av *Magnus Jacobsson* (KD)

till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2019/20:1615 Nordiska skillnader avseende skydd av riskgrupper

av *Markus Wiechel* (SD)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2019/20:1616 Myndigheternas agerande under pandemin

av *Markus Wiechel* (SD)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2019/20:1617 Stöd till papperslösa

av *Boriana Åberg* (M)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2019/20:1618 Kompetensutvisningar

av *Boriana Åberg* (M)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

den 18 juni

2019/20:1619 Minskad befolkning i Norrlands inland

av *Sara Gille* (SD)

till statsrådet Jennie Nilsson (S)

2019/20:1620 Lika möjligheter till antagning till högre utbildning

av *Lars Püß* (M)

till statsrådet Matilda Ernkrans (S)

2019/20:1621 Risker med elförsörjningen

av *Alexandra Anstrell* (M)

till statsrådet Anders Ygeman (S)

2019/20:1622 Jämställdhet i räddningstjänsten

av *Alexandra Anstrell* (M)

till statsrådet Mikael Damberg (S)

2019/20:1623 Sveriges bistånd till Unrwa

av *Sara Gille* (SD)

till statsrådet Peter Eriksson (MP)

2019/20:1624 Ideella föreningar och interkulturellt lärande

av *Robert Hannah* (L)

till utbildningsminister Anna Ekström (S)

§ 16 Anmälan om skriftliga svar på frågor

Skriftliga svar på följande frågor hade kommit in:

den 17 juni

2019/20:1540 Regelverket om farligt gods

av *Thomas Morell* (SD)

till statsrådet Mikael Damberg (S)

2019/20:1525 Polisens deltagande i demonstrationer

av *Björn Söder* (SD)

till statsrådet Mikael Damberg (S)

2019/20:1520 Långa köer till uppkörning
av *Lina Nordquist* (L)
till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2019/20:1526 Investeringar i bredband
av *John Widegren* (M)
till statsrådet Anders Ygeman (S)

2019/20:1536 Arbetsmiljöverkets raderade mejl
av *Betty Malmberg* (M)
till arbetsmarknadsminister Eva Nordmark (S)

2019/20:1522 Sveriges vargstam
av *Lars Beckman* (M)
till statsrådet Jennie Nilsson (S)

2019/20:1523 Skatt på plastpåsar
av *Lars Beckman* (M)
till finansminister Magdalena Andersson (S)

2019/20:1553 Ett stabilt och starkt svenskt försvar
av *Ann-Sofie Alm* (M)
till försvarsminister Peter Hultqvist (S)

2019/20:1530 Koldioxidskatt på biooljor
av *Betty Malmberg* (M)
till finansminister Magdalena Andersson (S)

2019/20:1472 Gotlands näringsliv
av *Lars Hjalmered* (M)
till näringsminister Ibrahim Baylan (S)

2019/20:1518 Kriterier för miljöbedömning av läkemedel
av *Lina Nordquist* (L)
till socialminister Lena Hallengren (S)

2019/20:1534 Riskerna med en elmarknadshubb
av *Camilla Brodin* (KD)
till försvarsminister Peter Hultqvist (S)

2019/20:1533 Småskalig slakt
av *Lars Mejern Larsson* (S)
till statsrådet Jennie Nilsson (S)

2019/20:1519 Ökande risk för nationell effektbrist
av *Arman Teimouri* (L)
till statsrådet Anders Ygeman (S)

2019/20:1550 Lantmäteriets handläggningstider
av *Lars Beckman* (M)
till statsrådet Per Bolund (MP)

2019/20:1541 Omvärldens negativa bild av Sverige
av *Björn Söder* (SD)
till utrikesminister Ann Linde (S)

2019/20:1548 Vindkraftverkens rotorblad
av *Betty Malmberg* (M)
till statsrådet Anders Ygeman (S)

2019/20:1549 Vindkraft och LCA-analyser
av *Betty Malmberg* (M)
till statsrådet Anders Ygeman (S)

2019/20:1516 En kraftig ökning av samtal till Självmordslinjen
av *Clara Aranda* (SD)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2019/20:1506 Den ökade skuldcrisen

av *Håkan Svenneling* (V)

till utrikesminister Ann Linde (S)

2019/20:1557 Ersättningsnivåer i arbetslöshetsförsäkringen

av *Sofia Westergren* (M)

till arbetsmarknadsminister Eva Nordmark (S)

2019/20:1508 Utökade befogenheter för Tullverket

av *Ingemar Kihlström* (KD)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2019/20:1477 Stöd till handels- och servicesektorn

av *David Josefsson* (M)

till näringsminister Ibrahim Baylan (S)

2019/20:1556 Brottlighet mot småföretagare i våra storstäder

av *David Josefsson* (M)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2019/20:1535 Barn som behöver medicin till sällsynta sjukdomar

av *Robert Hannah* (L)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2019/20:1500 Barnkonventionens tillämpning i asylärenden

av *Emma Hult* (MP)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2019/20:1507 Arbetskraftsinvandrares situation under coronapandemin

av *Ali Esbati* (V)

till arbetsmarknadsminister Eva Nordmark (S)

2019/20:1544 Separata baddider för olika kön

av *Sara Gille* (SD)

till statsrådet Åsa Lindhagen (MP)

2019/20:1527 Paketreselagen

av *Cecilie Tenfjord Toftby* (M)

till näringsminister Ibrahim Baylan (S)

2019/20:1528 Stöd till reseföretagen

av *Lars Beckman* (M)

till näringsminister Ibrahim Baylan (S)

2019/20:1517 Munskydd inom äldreomsorgen

av *Sara Gille* (SD)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2019/20:1504 Kinas agerande i Hongkong

av *Hans Wallmark* (M)

till utrikesminister Ann Linde (S)

2019/20:1539 Utredningen En moderniserad arbetsrätt

av *Désirée Pethrus* (KD)

till arbetsmarknadsminister Eva Nordmark (S)

2019/20:1521 Sveriges arbete med skydd av riskgrupper

av *Markus Wiechel* (SD)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2019/20:1524 Fördomande av Irans uttalanden om Israel
av *Björn Söder* (SD)

till utrikesminister Ann Linde (S)

2019/20:1547 Turkisk militär på svensk mark

av *Amineh Kakabaveh* (-)

till försvarsminister Peter Hultqvist (S)

2019/20:1538 Investeringsstöd inom jordbruket

av *Lars Mejern Larsson* (S)

till statsrådet Jennie Nilsson (S)

2019/20:1546 Utlandsmyndigheternas hållning i förhållande till kvinnoförtryck

av *Björn Söder* (SD)

till utrikesminister Ann Linde (S)

2019/20:1503 Ökande svensk ungdomsarbetslöshet

av *Hans Rothenberg* (M)

till arbetsmarknadsminister Eva Nordmark (S)

2019/20:1514 Sveriges stöd till USA

av *Björn Söder* (SD)

till utrikesminister Ann Linde (S)

2019/20:1532 SVA och forskning

av *Betty Malmberg* (M)

till statsrådet Jennie Nilsson (S)

2019/20:1531 Vaccinstrategi

av *Camilla Waltersson Grönvall* (M)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2019/20:1542 Israels planerade annektering av områden på Västbanken

av *Yasmine Posio* (V)

till utrikesminister Ann Linde (S)

2019/20:1545 Åtgärder mot rasism mot svenskar

av *Björn Söder* (SD)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2019/20:1509 Konsumtionslån

av *Angelica Lundberg* (SD)

till statsrådet Per Bolund (MP)

2019/20:1515 Socialt stöd till våra äldre med anledning av covid-19

av *Sara Gille* (SD)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2019/20:1537 Sänkning av maxhastighet på E14

av *Jörgen Berglund* (M)

till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2019/20:1511 USA och de mänskliga rättigheterna

av *Nina Lundström* (L)

till utrikesminister Ann Linde (S)

2019/20:1571 Lantmäteriets taxa vid köp av mark

av *Niels Paarup-Petersen* (C)

till statsrådet Per Bolund (MP)

§ 17 Kammaren åtskildes kl. 14.24.

Prot. 2019/20:142

22 juni

Sammanträdet leddes
av tredje vice talmannen från dess början till och med § 10 anf. 37 (delvis)
och
av andre vice talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

ANN LARSSON

/Olof Pilo

Innehållsförteckning

§ 1 Justering av protokoll	1
§ 2 Anmälan om subsidiaritetsprövning	1
§ 3 Anmälan om fördröjt svar på interpellation	1
§ 4 Ärenden för hänvisning till utskott	1
§ 5 Ärende för bordläggning	2
§ 6 Svar på interpellation 2019/20:414 om polisens agerande kring demonstrationer.....	2
Anf. 1 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S).....	2
Anf. 2 THOMAS MORELL (SD).....	2
Anf. 3 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S).....	3
Anf. 4 THOMAS MORELL (SD).....	4
Anf. 5 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S).....	5
Anf. 6 THOMAS MORELL (SD).....	6
Anf. 7 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S).....	7
§ 7 Svar på interpellation 2019/20:417 om behovet av deltidsbrandmän	7
Anf. 8 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S).....	7
Anf. 9 ALEXANDRA ANSTRELL (M)	9
Anf. 10 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S).....	10
Anf. 11 ALEXANDRA ANSTRELL (M)	11
Anf. 12 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S).....	12
Anf. 13 ALEXANDRA ANSTRELL (M)	13
Anf. 14 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S).....	13
§ 8 Svar på interpellation 2019/20:412 om rasismen i USA	14
Anf. 15 Utrikesminister ANN LINDE (S)	14
Anf. 16 HÅKAN SVENNELING (V)	15
Anf. 17 DANIEL RIAZAT (V).....	16
Anf. 18 Utrikesminister ANN LINDE (S)	17
Anf. 19 HÅKAN SVENNELING (V)	18
Anf. 20 DANIEL RIAZAT (V).....	19
Anf. 21 Utrikesminister ANN LINDE (S)	19
Anf. 22 HÅKAN SVENNELING (V)	20
Anf. 23 Utrikesminister ANN LINDE (S)	21
§ 9 Svar på interpellation 2019/20:422 om utvecklingen i Hongkong	22
Anf. 24 Utrikesminister ANN LINDE (S)	22
Anf. 25 HANS WALLMARK (M)	23
Anf. 26 HÅKAN SVENNELING (V)	24
Anf. 27 Utrikesminister ANN LINDE (S)	25
Anf. 28 HANS WALLMARK (M)	26
Anf. 29 HÅKAN SVENNELING (V)	27
Anf. 30 Utrikesminister ANN LINDE (S)	27
Anf. 31 HANS WALLMARK (M)	28
Anf. 32 Utrikesminister ANN LINDE (S)	29
§ 10 Svar på interpellationerna 2019/20:413 och 424 om Sveriges resultat i PISA-undersökningen 2018	29
Anf. 33 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S)	29

Anf. 34	RICHARD JOMSHOF (SD)	30
Anf. 35	ROBERT STENKVIST (SD)	31
Anf. 36	ROGER HADDAD (L)	32
Anf. 37	Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S)	33
Anf. 38	RICHARD JOMSHOF (SD)	34
Anf. 39	ROBERT STENKVIST (SD)	35
Anf. 40	ROGER HADDAD (L)	36
Anf. 41	Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S)	36
Anf. 42	RICHARD JOMSHOF (SD)	37
Anf. 43	ROBERT STENKVIST (SD)	38
Anf. 44	Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S)	38
§ 11	Svar på interpellation 2019/20:420 om skolor och förskolor med kopplingar till extremister	39
Anf. 45	Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S)	39
Anf. 46	RICHARD JOMSHOF (SD)	40
Anf. 47	Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S)	41
Anf. 48	RICHARD JOMSHOF (SD)	42
Anf. 49	Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S)	43
Anf. 50	RICHARD JOMSHOF (SD)	43
Anf. 51	Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S)	44
§ 12	Svar på interpellation 2019/20:419 om tillgängligheten hos Transportstyrelsen	45
Anf. 52	Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S)	45
Anf. 53	THOMAS MORELL (SD)	45
Anf. 54	Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S)	46
Anf. 55	THOMAS MORELL (SD)	46
Anf. 56	Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S)	47
Anf. 57	THOMAS MORELL (SD)	48
Anf. 58	Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S)	48
§ 13	Svar på interpellation 2019/20:426 om regionala flygplatser	49
Anf. 59	Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S)	49
Anf. 60	ANN-SOFIE ALM (M)	49
Anf. 61	Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S)	50
Anf. 62	ANN-SOFIE ALM (M)	51
Anf. 63	Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S)	52
Anf. 64	ANN-SOFIE ALM (M)	53
Anf. 65	Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S)	54
§ 14	Bordläggning och beslut om förlängd motionstid	55
§ 15	Anmälan om frågor för skriftliga svar	55
§ 16	Anmälan om skriftliga svar på frågor	57
§ 17	Kammaren åtskildes kl. 14.24	61